

Vztah studentů oboru sociální pedagogika k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR

Jana Šrámková

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jana Šrámková**
Osobní číslo: **H20424**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Vztah studentů oboru sociální pedagogika k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických hledisek z oblasti oboru sociální pedagogiky, hodnot sociální práce a období mladé dospělosti.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření zkoumající vztah studentů sociální pedagogiky k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR v závislosti na faktoru věku, délky studia a náboženské orientaci.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BANKS, Sarah, 1995. Ethics and Values in Social Work: Practical Social Work Series. London: Red Globe Press. ISBN 0333609190.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2. doplněné vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KRAUS, Blahoslav, 2008. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MACEK, Petr, 2003. Adolescence. 2. upravené vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7.
- NEČASOVÁ, Mirka, 2004. Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy. Sociální práce / Sociálna práca: Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci. Brno: Gorkého.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Tomáš Karger, Ph.D.**
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **20. června 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **17. srpna 2023**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 20. června 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 28.6.2023

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy;

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Teoretická část této práce přináší definice pojmu hodnota některých autorů, uvádí příklady typologie hodnot a zabývá se také faktory, ovlivňující hodnoty u člověka. V další části je teorie zaměřená na popis oboru sociální pedagogiky, zejména v oblasti etiky a hodnot sociální práce. Poslední část je věnována mládeži, období časně dospělosti a hodnotám, vyznávanými mladými jedinci.

Praktická část je zaměřena na zjištění vztahu studentů sociální pedagogiky k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR a řazení jednotlivých hodnot u studentů dle důležitosti. Toto pořadí porovnááme na základě faktoru pohlaví, délky studia a náboženská orientace jedince.

Klíčová slova: Hodnota, etický kodex, sociální práce, sociální pedagogika, současná mládež

ABSTRACT

A theoretical part of this work brings a definition of the term value of certain authors. It gives examples of typology of values and also deals with factors that influences values of people. In the next part, the theory is focused on description of the field of social pedagogy, especially on the field of ethics and social work values. The last part is devoted to the youth, the period of early adulthood and the values that are followed by young people..

The practical part is focused on attitude of the students of social pedagogy to the Ethical Codex of Social Workers of the Czech Republic. It also deals with the ranking of values of the students according to importance. The ranking is compared on the base of gender, length of study and religious orientation of the individuals.

Keywords: value, ethics code, social work, social pedagogy, current youth

Tímto bych ráda poděkovala především mému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Tomášovi Kargerovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, čas, ochotu, za veškeré rady a především za velice vstřícný přístup. Dále bych chtěla poděkovat vedoucí semináře bakalářských prací Mgr. Karle Hrbáčkové, Ph.D. za pomoc s nasměrováním k pojetí této práce a za doporučení k metodickým provedením. Velké díky náleží i Bc. Michaelle Bubeníčkové za kvalitní provedení jazykové a stylistické korektury textu a v neposlední řadě děkuji i mým přátelům a rodině za podporu při studiu.

„Rozeznat opravdové hodnoty – to člověka obohacuje.“

Benjamin Franklin

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HODNOTY	12
2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	16
3 MLÁDEŽ A OBDOBÍ ADOLESCENCE	23
4 ETICKÝ KODEX SPOLEČNOSTI SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	32
5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	33
5.5 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	35
6.1 DESKRIPTIVNÍ ANALÝZA DAT	36
6.2 TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ	41
6.3 PŘIJATÉ HYPOTÉZY.....	44
7 INTERPRETACE DAT	45
7.1 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	50
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM GRAFŮ	60
SEZNAM TABULEK	61
SEZNAM PŘÍLOH	62

ÚVOD

Tématem této práce je tedy „Vztah studentů oboru sociální pedagogika k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR.“ Zabývat se touto problematikou může být přínosné pro všechny, kteří mají zájem dozvědět se něco více o obsahu a funkci Etického kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR. Tato práce může být užitečná všem studentům Sociální pedagogiky, kteří se s Etickým kodexem při studiu svého oboru setkají a zaujmou tak němu určitý postoj. Během studia, které je zároveň přípravou na budoucí profesi, je také důležité orientovat se v hodnotách sociální práce, které vymezuje tento dokument, a to zejména pro ty, kteří jednou chtějí sociální práci vykonávat co nejefektivněji a cílí na poskytování kvalitních sociálních služeb v souladu s etickými hodnotami. Kvalitní příprava budoucího sociálního pracovníka je důležitá stejně jako samotný výkon sociální práce v praxi. Tato práce může do určité míry posloužit i sociálním zařízením a jejich pracovníkům, kteří si tak mohou připomenout důležitost poskytování služeb v souladu s hodnotami Etického kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR.

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit vztah studentů k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků a dále jejich postoj k hodnotám tohoto dokumentu, abychom je motivovali k získávání dalším znalostem o jeho obsahu, funkci a způsobu užívání v praxi. Zaměřili jsme se na cíl dosáhnout u studentů sociální pedagogiky v co největší míře uvědomění si důležitosti Etického kodexu společnosti sociálních pracovníků pro efektivní praxi. Naše práce může také vést k upevnování osobních i profesních hodnot a propojování těchto dvou oblastí u mladých lidí, u studentů sociální pedagogiky a u sociálních pracovníků.

Teoretická část je strukturovaná do tří tematických kapitol. V její první části se zabýváme termínem hodnota, typologií hodnot a faktory, které nejčastěji hodnotové orientace ovlivňují. Vycházeli jsme z autorů zabývajících se touto problematikou, kterými jsou např. Libor Prudký a Vladimír Smékal. Druhá kapitola popisovala sociální pedagogiku a hodnoty v sociální práci z pohledu, jak je chápe Kraus a Matoušek. Třetí teoretický oddíl popisuje vývojové období adolescence a časně dospělosti a byl zaměřen především na hodnoty současné mládeže. Opírá se o teorii autorů Petra Macka, Dana Krejčířové a Josefa Langmeiera.

V praktické části našeho výzkumu se dozvíme, jak vnímají studenti Etický kodex společnosti sociálních pracovníků a jeho hodnoty z pohledu důležitosti. Některé výsledky budeme porovnávat v závislosti na určitých faktorech, kterými budou věk, pohlaví, délka studia a

náboženské vyznání. Výzkumné šetření bude prováděno kvantitativní formou, kdy za pomoci dotazníkového šetření budou získávána data od studentů Sociální pedagogiky, UTB ve Zlíně ze všech ročníků.

Závěr výzkumu plyne z teoretických kapitol této práce a z vyhodnocených dat získaných dotazníkovým šetřením. Záměrem této práce není jen zjistit vztah respondentů k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR, ale doufáme, že si díky kladeným otázkám a způsobu formování dotazníku studenti sami uvědomí důležitost tohoto dokumentu, zamyslí se nad hlubším pojetím jeho hodnot a budou motivováni k sebevzdělávání v oblasti etických hodnot. Při naplnění tohoto cíle měla tato práce význam pro obor sociální pedagogiky, jeho studenty, dále pro sociální zařízení a jeho pracovníky a můžeme říct, že by do určité míry byly závěry aplikovatelné i na všechny členy společnosti, kteří se řídí hodnotami lidských práv, demokracie a sociální spravedlnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HODNOTY

Lidské hodnoty a hodnotové orientace jsou nejednoznačnými a těžko vymežitelnými pojmy. Přesto se však mnoho autorů touto otázkou zabývalo. Tato kapitola přináší některé z definic pojmu hodnota, základní typologie hodnot a zmiňuje také faktory, které člověka v průběhu jeho života často ovlivňují.

1.1 Vymezení termínu hodnota

Tento výraz můžeme chápat různými způsoby a dle sociologa Prudkého tento pojem není jednoznačně definovatelný (2009). Na jeho význam lze pohlížet z různých úhlů pohledu a každý jej můžeme chápat jinak. K touto tvrzení se přiklání i autor Scheler (1921), který zastává názor, že lidská bytost není autorem a tvořitelem hodnot, nýbrž hodnoty jen prožívá. Tomuto prožitku hodnot rozumíme jako prožitku existující skutečnosti, která je subjektivního charakteru. Stejnou skutečnost můžou dva lidé prožívat úplně jinak a přisuzovat jí tak rozdílnou hodnotu.

Hodnotu jako těžko definovatelný pojem popsala i Bokorová (1968), která přišla se zajímavou myšlenkou, že se ve světě téměř vše může rovnat hodnotě. Záleží pouze na tom, kdo danou skutečnost posuzuje a hodnotí. Např. pro chudého bude hodnotný majetek nebo peníze, pro hladového bude mít větší hodnotu jídlo, pro starého je hodnotou čas a pro hudebníka libá skladba. Na hodnotu, míní Prudký (2009), lze pohlížet jako na cokoli, co je podstatné pro lidskou existenci.

S určitou hodnotovou orientací se daná skupina vždy ztotožňuje způsobem, že členové skupiny usilují o to, aby jednali v souladu se stanovenými normami skupiny. Každý člen ve skupině je zodpovědný za respektování etických pravidel a tím docílí toho, že jeho chování bude považováno za hodnotné nikoli za špatné. Pod takovou skupinou si můžeme představit např. instituce.

1.2 Typologie hodnot

Smékal (2004) přichází s teorií, kdy hodnoty rozděljuje do čtyř kategorií. Prvním typem jsou hodnoty znamenající pro člověka cíle, kterých chce v životě dosáhnout. Jako příklad uvádí šťastný život, založení rodiny, svobodu, mír a zdraví. Autor tyto hodnoty pojmenovává jako cílové.

Podobným způsobem nahlíží na hodnoty Sartre (2004), jenž je definuje jako cíle člověka, které si sám zvolí a usiluje o jejich naplnění. V druhé řadě, vymezil Smékal (2004) hodnoty jako prostředky, pomocí kterých můžeme úspěšně dosáhnout čehokoli, co má pro nás hodnotu. Těmto hodnotám říkáme instrumentální hodnoty a v běžném životě nám mohou pomoci k dosažení vzdělání nebo získání pracovní pozice v zaměstnání.

Následujícím typem jsou hodnoty, díky kterým chceme a následně přijímáme něco, co je pro nás hodnotné, a naopak odmítáme věci pro nás nehodnotné. S touto myšlenkou pracuje i Prudký (2009) ve své Inventuře hodnot, kdy definuje termín hodnota jako vztah člověka k věci, na základě, kterého danou skutečnost buďto odmítáme, nebo chceme a milujeme, či nenávidíme.

Poslední kategorií hodnot dle Smékala (2004) jsou hodnoty, díky kterým v životě hodnotíme. Opět i Prudký (2009) tvrdí, že i samotné hodnoty jsou výsledkem hodnocení. Zároveň však tvrdí, že hodnoty jako takové nelze hodnotit. S tím souvisí fakt, že poznání hodnot někdy není v lidských silách. Autor však nepopírá tvrzení, že hodnoty vypovídají o člověku a projevují se v každodenních lidských životech.

Jednu z nejznámějších typologií hodnot představuje německý psycholog a pedagog 20. století Eduard Spranger (1928), který vytyčil 6 podle něj nejběžnějších lidsky uznávaných hodnot, kterými jsou pravda, láska, krása, užitek neboli zisk, moc a bůh, kterého lze chápat také jako moudrost. Podle toho, jaká z těchto hodnot byla pro jedince nejdůležitější, definoval typy osob.

Teoretický typ člověka je takový, jehož cílem je poznání pravdy, orientace ve světě a pochopení jeho dění. Esteticky zaměřený jedinec vnímá svět harmonicky a učí se nalézat v něm krásu, požitek a zážitek prostřednictvím všech smyslů. Existuje také více sebestředný typ bytosti, kterému jde především o vlastní blaho, zisk, efektivitu, výtěžek a prospěch. Dle Sprangerovy teorie jej nazýváme ekonomickým typem a stavíme jej do protikladu se sociálně založeným individuem. Tento člověk se pokouší najít sám sebe v ostatních lidech tím, že bojuje o prospěch svého okolí. Blaho druhých upřednostňuje před svým a jeho typickým rysem je láska k bližnímu. Další typ člověka autor definuje jako typ mocenský. Mocensky orientovaná osoba jedná v souladu s transcendentálními tezemi a zákonitostmi. Ještě vyšší hodnoty hledá nábožensky založený typ. Pátrá po vesmírných hodnotách a usiluje o pochopení smyslu pozemského života (Smékal, 2004).

Podobný princip kategorizace hodnot popisuje i Stern (1923). Podle něj existuje jedinec autotelicky hodnotově orientován. Ten vše v životě přizpůsobuje pouze svému „já“ a jde mu především o jeho vlastní blaho a prospěch. Dále autor popisuje člověka s heterotelickou hodnotovou orientací, jehož cílem je prosperita druhých. Vlastní zisk pro něj není hodnotným. Dalším typem dle autora je lidská bytost s hypertelicky orientovanými hodnotami. Smyslem života je pro takového člověka nalezení nadhodnot, tedy něčeho, co nás jako lidskou bytost přesahuje.

1.3 Faktory ovlivňující hodnoty

Životní styl a hodnotové orientace člověka jsou ovlivňovány mnoha faktory. Mezi ně řadíme například věk, pohlaví a dosažené vzdělání (Kraus, 2008). Krejčířová a Langmeier (2006) ve svém díle uvádí, že právě období dospívání, adolescence, a období školní docházky jsou důležité pro formování hodnotové orientace. Mladí jedinci si hledají různé vzory, kterými mohou být kamarádi z třídního kolektivu a v některých případech dokonce i učitelé. Již od prvních ročníků jsou žáci ve školách vystavováni situacím, kdy mezi sebou soupeří. Učí se ale naopak i pomáhat druhým, třeba slabším spolužákům.

Se školní docházkou souvisí také plnění povinností a tak někdy musí upozadit své zájmy. Ve třídě si také vytváří pozici založenou buďto na moci nebo na podřízení kolektivu. Jednotlivci často zjišťují, že díky respektování hodnot, zájmů a postojů druhých, budou oni sami svým okolím respektováni a přijímáni takoví, jací jsou. V období adolescence a dospívání si jedinci začínají všimnout potřeb druhých a díky přibývajícím životním zkušenostem se lépe vcítují do situací ostatních. Můžeme tedy říci, že si osvojují princip sociálního porozumění. Autoři tady přichází s pojmem „emoční kompetence“, který znamená, že člověk je schopný pochopit svého bližního. S touto kompetencí dochází s narůstajícím věkem ke stále úspěšnější sociální interakci.

Hodnotová orientace je do velké míry ovlivněná věkem. V mládí do školy přicházíme se zvnitřněnými základními společenskými normami. Osobní hodnotové orientace jsou však z počátku mladistvého věku velice nestabilní. Hodnoty mladých jsou často stavěny na hodnotách jimi uznávaných autorit, kterými může být, jak již bylo zmíněno dříve např. učitel, ke kterému vzhlíží.

V tomto vývojovém období se dospívajícímu člověku může často do chápání hodnot prolínat vzorec z dětství, kdy chápe vše, co je povoleno jako dobré a vše, co je zakázáno jako špatné. Hodnoty člověka často vyplývají z jeho aktuálních potřeb.

Během adolescence dochází k vývoji a upevnování morálních pravidel. Čím je jedinec starší, tím více má zvnitřněné některé hodnoty, které považuje za důležité. Naopak rozlišuje méně důležité hodnoty, se kterými neztotožňuje. Hodnoty starších lidí nabývají stále trvalejšího charakteru a nejsou postaveny na aktuálním chťiči a potřebě. Rozvoj hodnotové orientace lidí spatřují autoři také v porozumění abstraktním hodnotám (např. hodnota spravedlnosti) a následně v jejich osvojení.

Věk jako faktor nejvíce ovlivňující hodnoty člověka definuje také Prudký ve své Inventuře hodnot (2009). Stejně jako předchozí autoři i on zastává názor, že mládež uznává některé konkrétní hodnoty, mezi kterými jmenuje například vzdělávání, práci, pracovní prostředí a odbornost. Naopak čím je člověk starší, tím více tíhne k abstraktním hodnotám, transcendentním hodnotám a religiózní hodnotové orientaci.

Když se na to podíváme z jiného úhlu pohledu, tak i náboženská orientace a duchovní život do značné míry ovlivňuje to, co jedinec považuje za důležité a hodnotné. Smékal (1997) chápe člověka duchovně založeného a vyznávajícího náboženské hodnoty jako jedince mravně vyspělého.

Prudký (2009) spatřuje určité odlišnosti ve vyznávaných hodnotách i v závislosti na pohlaví. Ve svém výzkumu přichází s tvrzením, že ženy mají tendenci tíhnout k hodnotám klidu, rodiny a náboženství. Muži na druhou stranu přisuzují větší hodnotu angažovanosti, aktivitě, úspěchu, práci a podnikání.

2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Sociální pedagogika je sice poměrně mladým oborem, ale přesto si její historii přiblížíme v následující kapitole. Obsah sociální pedagogiky je velice bohatý a jednotlivé oblasti tohoto oboru se navzájem prolínají. Nelze také opomenout spjatost sociální pedagogiky s oborem sociální práce. Ondrejkovič (2004) definoval sociální pedagogiku jako teorii sociální práce.

2.1 Vymezení pojmu a historie sociální pedagogiky

Sociální pedagogika je termín, který nelze jednoznačně definovat. Problematika sociální pedagogiky se totiž nezabývá pouze jednotlivcem ani určitou skupinou, ale týká se celé společnosti. V této společnosti vzniká během procesu socializace řada konfliktů a potíží, na které hledá právě sociální pedagogika možná řešení (Giesecki, 1990). V případě, že se ve společnosti vyskytnou problémy, sociální pedagogika zavádí skrze určité instituce opatření, kterými problémy řeší (Mollenhauer, 1993).

Sociální pedagogika může být definována také jako pomoc zejména členům dnešní mládeže, kteří se nelehko integrují do dnešní společnosti (Böhnish, 1992). Můžeme říct, že sociální pedagogika cílí obecně na to, aby vychovávala a rozvíjela jedince a skupiny, a to primárně ty, kteří jsou ohroženi či znevýhodněni. V neposlední řadě sociální pedagogika usiluje o zlepšení podmínek, ve kterých naše společnost žije (Hroncová a kol., 2000).

Počátky sociální pedagogiky můžeme datovat už do dob starověkého Řecka. Nejznámější filosofové, kteří se zabývali otázkou výchovy a hovořili o morálce a jejím zlepšení, jsou Platón, Aristoteles a např. i Seneca. V období středověku řešil tematiku chudoby Tomáš Akvinský, který zastával názor, že tento fenomén společnosti není problémem, ale naopak přirozeným jevem ve společnosti. Za zakladatele pedagogiky sociální péče můžeme považovat švýcarského pedagoga Johanna Heinricha Pestalozzih. Tvůrcem sociální pedagogiky samotné je potom německý pedagog Paul Natorp. Pojem „sociální pedagogika“ však poprvé použil pedagog z Německa Adolf Diesterweg. Nesmíme však opominout známého českého pedagoga Gustava Adolfa Lindera, který svými díly přispěl k rozvoji sociální pedagogiky v Čechách.

O vztahu sociologie a hovoří na počátku 20. století i český sociolog Inocenc Arnošt Bláha. Český psycholog a pedagog Stanislav Velinský publikoval dílo *Individuální základy sociální pedagogiky* (1927), ve kterém definuje sociální pedagogiku a zabývá se tím, jaký je úkol tohoto oboru.

Rokem 1948 u nás začalo pro rozvoj sociální pedagogiky velice nepříznivé období. S nástupem komunismu do Československa byla sociologie a obdobné vědy prohlášeny za tzv. buržoazní pavědy, které byly totalitní ideologií považovány za společensky nepřijatelné vědní obory.

2.2 Příprava sociálního pedagoga a jeho uplatnění

Přípravu sociálního pedagoga definuje Kraus (2008) jako celoživotní proces. Studenti sociální pedagogiky se na výkon jejich profese připravují během studia tohoto oboru. Ovšem i pracovník již působící v pomáhajících profesích by se měl v průběhu celého života dozdělovat a orientovat se v aktuálních problémech společnosti a možnostech jejich řešení. Pro studenta oboru sociální pedagogiky je také nezbytné, aby se vzdělával v mnoha oblastech, protože možnosti uplatnění sociálního pracovníka je velmi rozmanité. Sociální pracovník může pracovat s lidmi téměř všech věkových kategorií, proto se sociální pedagog vzdělává i v oblasti typů sociálních služeb pro určité cílové skupiny. Každý klient je jiný, pochází z jiného prostředí a potýká se s odlišnými životními událostmi jako klient jiný.

Sociální pedagogiku můžeme v České republice studovat jako vyšší odbornou školu nebo vysokou školu, kterou můžeme zakončit získáním bakalářského, magisterského nebo doktorského titulu. Mimo školský systém existuje celá řada možností udělat si v tomto oboru různé kurzy, doškolení či atestace. O rozvoj profese sociálních pedagogů je v ČR usilováno různými výzvami. Těmito výzvami jsou například kooperace sociálního pracovníka s MPSV¹ a MŠMT². Sociální pracovník je však motivován také k tomu, aby navázal vztah a komunikoval s tuzemskými i zahraničními organizacemi sociálních služeb, instituty sociální práce, ale také např. asociacemi vzdělavatelů a zaměstnanců oblasti sociální pedagogiky (Kraus, 2008).

Jak již bylo zmíněno výše, spektrum možností působení sociálního pedagoga je díky rozmanitosti a šíři zaměření velice pestré. Jedinec vystudovaný v tomto oboru může pracovat s mládeží a být zaměstnán v oblasti školství. Svou funkci může plnit ve střediscích volného času, domovech mládeže, školních klubech, mládežích a družinách. Do odvětví mládeže a školství spadá také řešení otázky prevence a krizová centra.

¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Druhou sféru tvoří oblast práce a sociálních věcí, ve které se jedinec může uplatnit např. jako sociální kurátor dětí a mládeže, dále jako sociální asistent nebo sociální pracovník v ústavu sociální péče.

Další oblastí je resort vnitra, kde může sociální pedagog působit v táborech pro utečence, ale také v zóně kriminální prevence, kdy je hlavním cílem omezit kriminalitu a řešit její možné příčiny.

Sociální práce v podobě penitenciární a postpenitenciární péče spadá do resortu spravedlnosti. V této oblasti je sociálnímu pedagogovi nabízena možnost uplatnit se jako vychovatel např. ve věznících a nápravných zařízeních nebo vykonávat profesi sociálního pracovníka nabízejícího probační a mediační služby.

Posledním polem působení může být církevní a neziskový sektor, do kterého řadíme charitativní činnost, nadace a nadační fondy, účelová zařízení v církvi a střediska křesťanské pomoci (Kraus, 2008).

2.3 Sociální pedagog a jeho pracovní činnost

Jak uvádí Skarubská (2016), při výkonu profese sociální pedagogiky jsou běžně aplikovány metody sociální práce. Přestože existují dle Balvína (2008) určité odlišnosti v pracovní činnosti těchto dvou oborů, sociální pedagog i sociální pracovník musí ctít určité etické zásady pomáhajících profesí. Když mluvíme o pracovních náplni sociálního pedagoga, můžeme zmínit terénní práci a péči v oblasti resocializace a reedukace, výchovné činnosti ve volném čase nebo služby, zprostředkované sociálním poradenstvím a mnohé dalších (Kraus, 2008).

O tom, jaký by měl být sociální pracovník, hovoří Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR. Vymezuje žebříček hodnot a zásad, které by měly být aplikovány při téměř všech postupech pracovníka s klientem. Popisuje jednotlivé kroky, které by měly být dodrženy při řešení jednotlivých situací pro dosažení efektivity práce a naplnění stanovených cílů. V etickém kodexu však nalezneme kromě těchto kapitol i část, která se věnuje etickým problémům, které mohou během pracovní činnosti sociálního pedagoga nastat. Při práci s jednotlivcem, skupinami, komunitami a rodinou mohou nastat takové okamžiky, při kterých musí sociální pracovník eticky přemýšlet, hodnotit, eticky se rozhodovat a také v souladu s etickými principy jednat (Společnosti sociálních pracovníků ČR, 2022).

Sociální pracovník by naopak neměl být na klienty až moc přísný, ubírat jim svobodu a za jejich chyby je trestat. Ani příliš shovívavý sociální pracovník a velká míra svobody však není tou správnou volbou pomoci klientovi.

Existuje také typ sociálního pracovníka, který je tzv. lhostejný. Ve svém povolání nespátřuje více než nutnou profesi, kterou je třeba vykonávat a klienti pro něj znamenají pouhý pracovní materiál.

Poslední příklad nevhodně vykonávané profese sociálního pracovníka je případ, kdy je pracovník příliš pedantský, lpí na detailech a dokonalém plnění všech povinností a úkolů (Kraus, 2008).

2.4 Hodnoty a uplatnění etiky v sociální práci

Hodnoty v sociální práci nemůžeme jasně definovat, a to z mnoha důvodů. V naší společnosti totiž existuje řada etických dilemat a problémů. U etické profese často narážíme na pojmovou nejasnost a hranice toho, co spadá mezi profesní hodnoty je těžko určitelná (Nečasová in Matoušek a kol., 2003). Shardow (1998) tedy přirovnal otázku etiky a hodnot v sociální práci k „lovení ryb“ z vody, kdy si často myslíme, že se nám podařilo rybu ulovit (tedy vymezit a pochopit oblast profesních hodnot), ale nakonec nám s ryba stejně mezi prsty proklouzne zpátky do vody. I přesto však můžeme říci, že oblast morálky, etiky, hodnot spolu s profesí sociální práce úzce souvisí (Nečasová in Matoušek a kol., 2003).

Základní pojmy (morálka, etika a profesní etika)

Pojem morálka je dle Nečasové (in Matoušek a kol., 2003) odvozen z latinského slova „mos“, který můžeme přeložit jako předpis či zákon, ale lze jej také chápat jako jakousi vnitřní podstatu. Přesněji tedy Nečasová (in Matoušek a kol., 2003) definoval morálku jako systém předpisů našeho chování postavený na principu toho, co je správné a nesprávné a na základní etické otázce dobra a zla. Tento systém mravů se neustále prolíná do lidské hodnotové orientace a do postojů jedince. Etiku chápe Bláha (1989) jako vědu o morálce a o snaze pochopit morální jednání člověka. U profesní etiky jinými slovy mluvíme o morálním jednání v profesi.

Etika sociální práce

V etice si pokládáme otázku, co je dobro a co je zlo. Uvažujeme tedy nad tím, co je dobré a co naopak není. Podobně i v etice sociální práce by si měl sociální pracovník klást tuto

otázku při řešení problémových situací s klientem. Formulace otázky by však dle Banksové (1995) měla znít: Co je dobré pro klienta? Za jakých okolností bude klient spokojený? Sociální pracovník by měl pamatovat na potřeby a blaho klienta nikoli jednat primárně ve svůj prospěch. V praxi se v dnešní době také setkáváme s fenoménem oddělování znalostí teorie sociální pedagogiky od oblasti práva a hodnot. Nečasová (in Matoušek a kol., 2003) však zastává názor, že by právní rozhodnutí měla být v souladu s etikou, obzvláště pak ta, která spadají do sféry sociální práce. I jedinec vykonávající profesi sociálního pracovníka by se měl orientovat v tematice etických teorií, propojovat tyto znalosti s hodnotami a uplatňovat je při práci s klientem a při řešení etických dilemat a problémů.

Hodnoty v sociální práci

Pojmem hodnoty se rozumí vše, co je pro jedince důležité a ovlivňuje to jeho chování (Nečasová in Matoušek a kol. 2003). Hodnotová orientace sociálních pracovníků by měla být u všech na podobné bázi a jednotlivé hodnoty a principy by měly vycházet ze stejného základu, kterým je etický kodex. Hodnoty jsou pro profesi sociálního pracovníka nezbytné, protože mají vliv na efektivitu práce. Ovlivňují jak vztah pracovníka ke klientům, tak i k ostatním spolupracovníkům (Nečasová in Matoušek a kol., 2003).

Hodnotovou orientaci sociálních pracovníků rozdělil Reamer (1995) do šesti směrů. Prvním je směr paternalistický, kdy hlavním cílem sociálního pracovníka je pomoci klientovi k užitečnosti. Další směr nazval Reamer jako náboženský, protože souvisí s církví. Základní křesťanskou hodnotou je láska k bližnímu, která by se měla promítat i do sociálních služeb. Profese pro sociálního pracovníka v rámci této orientace neznamená povinnost vykonávat zaměstnání, ale spatřovat ve službě smysl a chápat ji jako poslání. Třetím směrem je orientace na sociální spravedlnost. Tento princip je v souladu s jednou z hodnot, na kterých je postaven Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR. Jedinec vykonávající profesi sociální práce by měl v rámci této hodnoty usilovat o to, aby došlo v klientově životě ke změně situace k lepšímu, v případě, že mu hrozí sociální vyloučení nebo se již s nějakým problémem potýká. Obecně vymezuje Reamer jako hlavní cíl tohoto směru sociální rovnost. Mezi další hodnotové orientace sociální práce řadí Reamer tzv. hodnoty orientované klinickým směrem. Tyto hodnoty řeší etická dilemata a problémy v sociální práci. Cílem tohoto směru je prospěch klientů, ochrana klientů a jejich práv. Naopak defenzivní orientace hodnot je ochranným štítem pro sociální pracovníky. Poslední směr označil Reamer za morálně neutrální hodnotovou orientaci, která je typická např. pro technickou oblast

sociálních služeb. „Základem je absence normativních hodnotových soudů. Příkladem může být například analýza zisků a výdajů z programu“ (Nečasová in Matoušek, 2003, s. 34).

Podíváme-li se na reflexi principů pro sociální práci dle amerického katolického kněze Biesteka (1957), zjistíme, že všechny principy sociální práce stojí na bázi etiky a pomáhají nám dosáhnout efektivní sociální práce primárně individuálního charakteru. S tím se pojí hned první princip individualizace, jež připravuje sociální pracovníky na fakt, že se v praxi budou setkávat s klienty rozmanité povahy, pocházejících z lišícího se sociálního prostředí a řešící problémy různého charakteru. Sociální pracovník se tímto principem zavazuje k respektování jedinečnosti klienta a chápe, že každá bytost je jiná. Na tuto zásadu navazují další dvě, kterými jsou zásada akceptace a zásada nehodnotícího postoje. Těmito pojmy rozumíme přístup, kdy jedinec vykonávající profesi sociální práce přijímá klienta takového, jaký je. Hodnocení charakteru a osobnosti klienta z pohledu tohoto principu není přípustné, na rozdíl od pohlížení sociálního pracovníka na jednání klienta. To, jak se klient rozhoduje, může sociální pracovník v souladu s etickými hodnotami posuzovat. Biestek zařadil mezi principy pro sociální práci i zásadu vyjadřování pocitů a zásadu empatie, které spolu opět vzájemně korespondují. Aby se klient cítil ve spolupráci se sociálním pracovníkem dobře, je nutné, aby měl možnost projevit veškeré své emoce, ať už jsou pozitivní nebo negativní. Empatický pracovník se snaží pochopit tyto pocity a vžít se do situace klienta. Biestek definoval také další princip, a to princip diskrétnosti jako vzájemnou důvěru mezi klientem a sociálním pracovníkem, který funguje jako pravidlo mlčenlivosti. Poslední zásada se týká sebeurčení, kdy má klient možnost volby a rozhoduje se podle sebe.

Clark (2000) apeluje na sociální pracovníky, aby se v praxi drželi určitých zásad a hodnot sociální práce, které vymezuje Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR. Těmito pravidly Clark rozumí respektování klienta a jeho volby rozhodování, dále upřímnost při komunikaci mezi klientem a sociálním pracovníkem. Pravidlem č. 3 je oprávněnost státním orgánem či profesní organizací k vykonávání profese a s tím spojené zasahování sociálního pracovníka do klientova života. Dle Clarka je nezbytná také autorita sociálního pracovníka, tedy to, jaké jméno a pověst má sociální pracovník nebo sociální zařízení ve společnosti. Následující pravidlo dobré praxe sociální práce definuje autor jako vzájemnou spolupráci sociálního pracovníka s klientem, která zahrnuje také kooperaci s klientovým přirozeným sociálním prostředím a členy jeho rodiny. Nejdůležitějším cílem, na který by se měl pracovník v praxi soustředit, je užitečné poskytování pomoci při spolupráci s klientem. Pracovník by se měl držet všech zmíněných pravidel a postupovat tak, aby pomohl efektivně

klientovi naplnit veškeré předem stanovené cíle, dosáhnout změny a zlepšit tak jeho aktuální životní situaci, ve které se nachází.

3 MLÁDEŽ A OBDOBÍ ADOLESCENCE

V průběhu života si každý prochází obdobími změn, obdobími konfliktů a hledání vlastního já. Člověk si tak utváří vlastní postoje a hodnoty. Jedním z těchto období je podle Macka (2003) období adolescence.

3.1 Pojem adolescence

Pojem adolescence může být chápán různými způsoby a existuje pro něj spousta definic. Obecně jej můžeme definovat jako období příprav na životní období dospělosti. Adolescenci můžeme vymezit jako určitý časový úsek nebo jednu z mnoha životních etap každého člověka, kdy dochází k určitému individuálnímu vývoji a růstu. Můžeme pozorovat změny fyzické, kdy dochází především k pohlavnímu dozrávání a změny psychické, kdy se adolescent snaží pochopit sám sebe, snaží se najít vlastní identitu a přijmout ji. V tomto období můžeme pozorovat i vývoj sociální, kdy člověk přijímá určité sociální role. Nesmíme opomenout ani změny pedagogické v podobě ukončování studia. S těmito změnami se pojí přemýšlení jedince o budoucí profesi, ale také životními cíli a plány.

Adolescence probíhá v druhém desetiletí našeho života, konkrétně od 11 až do 22 let a více. Je to časový úsek, ve kterém si procházíme současně dospíváním i mládím. Obecně jej můžeme dělit na tři etapy a to časnou, střední a pozdní adolescenci (Macek, 2003).

Adolescenci si můžeme také představit jako most, který spojuje dvě důležité vývojové periody našeho života, kterými jsou dětství a dospělost (Rousseau, 1907). Toto období by měl každý adolescent využít jako čas, během kterého by měl vedle probíhajících změn plnit také tzv. vývojové úkoly. Vývojovým úkolem se rozumí takový úkol, který mladý člověk v této fázi považuje za důležitý naplnit nebo se očekává od společnosti, že bude v rámci společenských norem a hodnot naplněn (Havighurst, 1947). Kromě společenských hodnot si jedinec upevňuje také hodnoty vlastní a ztotožňuje se se svou hierarchií hodnot, vztahem k životu i ke světu. Každý, kdo prochází obdobím adolescence se na dospělost připravuje také tím, že si začíná tvořit určité představy o životním stylu a prioritách v dospělosti (Macek, 2003).

Adolescence bývá často doprovázena jevy, jako jsou sebepozorování a sebeutváření. Tyto jevy je nezbytné chápat jako aktivní činnosti. Adolescent sám sebe často pozoruje v zrcadle a mění své vizáže, styl oblékání, styl rukopisu. Mění dost často i způsob trávení svého

volného času. Co se týče sebeutváření, jedinec si volí jakousi životní hodnotu, cíl či směr, kterým po zbytek svého života směřuje všechny své projevy (Krejčířová, Langmeier, 2006).

3.2 Fáze adolescence a časná dospělost

Prvním etapou adolescence je časná adolescence, která probíhá zhruba mezi 10 až 13 rokem života. V těchto letech se děje spousta fyziologických změn, které jsou spojeny s již zmíněným pohlavním dozráváním. Změny mohou nastat nečekaně a velice rychle. Pro adolescenta může být obtížné se na tuto novou situaci adaptovat. Hlavním cílem této první fáze je tedy změny přijmout (Macek, 2003, s. 35).

Okolo 14. roku života nastává přechod do druhé fáze, která trvá většinou do 16 let. Tuto etapu nazýváme jako střední adolescenci. Toto stádium adolescence bývá doprovázeno sebehodnocením a úvahami o sobě. Jedinec se často snaží najít sám sebe, definovat svou vlastní identitu a ztotožnit se s ní (Macek, 2003, s. 36).

Poslední, pro nás nejdůležitější etapa adolescence, je adolescence pozdní, která probíhá od 17 do 20 roku života, někdy i mnohem déle. V těchto letech často ukončujeme vzdělávací etapu a rozhodujeme se co dál. Přemýšlíme o budoucnosti, o své profesi, životních cílech a plánech do budoucna. S ukončením vzdělání se často pojí přijetí nových sociálních rolí, kterými může být role pracujícího, role vysokoškoláka, role partnera, manžela i role rodiče (Macek, 2003, s.36).

Dospělost se podobně jako adolescence dělí na 4 fáze (časná, střední, pozdní dospělost a stáří). Časná dospělost je období mezi 20 a 30. rokem života a lze ji také charakterizovat jako přemostění, ale tentokrát mezi adolescencí a dospělostí (Krejčířová, Langmeier, 2006). Stejně jako s každou fází adolescence se i s touto životní érou se pojí odpovědnost a převzetí určitých vývojových úkolů dospělého. V těchto letech je zásadní identifikovat se s rolí dospělého jedince a upřesnit si své cíle, plány a hodnoty (Krejčířová, Langmeier, 2006). S určitými změnami se v našem životě budeme potýkat neustále. Lze tedy říci, že každé období změn můžeme označit jako posun na vyšší úroveň (Krejčířová, Langmeier, 2006).

3.3 Hodnoty dnešní mládeže

Adolescence je stádium plné změn, které můžeme chápat různými způsoby. Týká se především těch, kteří si tímto vývojovým stádiem právě prochází, ale ovlivňuje i generace starší, které si adolescencí již v minulosti prošly a stejně tak i jedince, které adolescence

teprve čeká. Jev adolescence se profiluje do sociálního, kulturního, pedagogického, ekonomického i zdravotního rozměru (Macek, 2003).

Kromě kognitivních, psychických a fyziologických změn se u člověka, procházejícího si adolescencí, mění i pohled a vnímání morálky. Adolescent přijímá normy společnosti, respektuje základní principy a dobře chápe rozdíly mezi zlem, dobrem a mezi tím, co je v souladu s morálkou a co se naopak vylučuje s morálními hodnotami. Během pozdní adolescence, kdy adolescent hledá svou budoucí praktickou orientaci, dochází i k poznávání vlastní hodnotové orientace. S tím dost často souvisí také přijetí určité formy víry a duchovní orientace. Pro někoho může být zásadní držet se takových hodnot, které jsou transcendentní neboli přesahující lidskou existenci. Duchovně založený jedinec skrz tyto hodnoty dochází k určitému poznání, při čemž tyto hodnoty dávají všemu pozemskému i nadpozemskému smysl. Morálku naší kultury můžeme z velké části definovat také jako morálku tradičně křesťanskou, přestože věřících lidí spíše ubývá (Krejčířová, Langmeier, 2006).

Někdy se můžeme setkat s termínem „adolescentní krize“, kterému můžeme rozumět jako ztrátě norem a hodnot. Dochází zde k jakési formě hledání a přehodnocování. Mladá generace často definuje jako správné a hodnotné vše, co se jí jeví jako efektivní (Macek, 2003). Mezi nejvíce favorizované hodnoty dnešní mládeže řadíme následující: sílu, krásu, aktivitu, zdraví, svobodu, nezávislost na druhých a kompetence (Koops, 1996). Současná mládež vyrůstá na stále se rozvíjejících technologiích, setkává se se zahraničními kulturami a jevem globalizace. Často dochází ke zpochybňování tradičních hodnot. S oslabováním těchto dlouhodobých norem souvisí vyhýbání se dlouhodobým závazkům jako např. tendence odkládat rodičovství. Na těchto jevech pozorujeme, že se hodnoty mladých lidí za poslední dobu do značné míry změnily a pro předchozí mladé generace byly na rozdíl od dnešní mladé generace důležité spíše hodnoty jako svoboda, zastávání vlastního názoru, možnost svobodné volby nebo svoboda vycestovat do zahraničí (Macek, 2003).

Dnešní dobu můžeme charakterizovat jako velice rychlou. Mladému člověku vyhovuje žít „tady a teď“, užívá si svobody a života bez dlouhodobých závazků. Názory ve společnosti na to, kdy by měl jedinec například uzavřít sňatek a založit rodinu jsou velice různé a jen málokdy se na nich lidé shodnou. Je kladen důraz na to, co se děje právě teď v daném okamžiku a „sociální hodiny“ tak v dnešní společnosti často ztrácí na důležitosti (Krejčířová, Langmeier, 2006).

4 ETICKÝ KODEX SPOLEČNOSTI SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR

Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR, který popisuje Nečasová (in Matoušek a kol., 2003), slouží jako pomocná příručka sociálním pracovníkům a organizacím k co nejefektivnějšímu vykonávání praxe při poskytování sociálních služeb klientům a skupinám v těžké životní situaci. Můžeme jej chápat jako určitou formu měřítko pro hodnocení praxe vykonávané sociálními pracovníky. Etický kodex klade důraz především na to, aby praxe byla vykonávána v souladu s etikou a jejími zásadami. Každý profesionální sociální pracovník by měl podřizovat své myšlení, rozhodování i jednání etickému kodexu a hodnotám, které etický kodex definuje. Jedná se například o hodnotu sociální spravedlnosti, demokracie nebo o hodnotu základních lidských práv a svobod. Praxi, která je v souladu s těmito etickými hodnotami, můžeme považovat za plnohodnotnou, efektivní a kvalitní.

4.1 Historie Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR

Etické kodexy, tvrdí Nečasová (in Matoušek a kol., 2003), jsou stanovovány profesními asociacemi. V České republice vznikla roku 1990 Společnost sociálních pracovníků, která za 5 let od svého založení vydala Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR. Tento etický kodex po obsahové stránce vychází z etického kodexu, který vydala roku 1976 Mezinárodní federace sociálních pracovníků (ISFW). Později v roce 1994 došlo na Srí Lance k přijetí Deklarace etických zásad a standardů, kterými se řídí dnešní etické kodexy při vymezování principů, zásad a hodnot.

V roce 2004 v Australském městě Adelaide Mezinárodní federace sociálních pracovníků upravila Etický kodex z roku 1976. Tento kodex formuluje základní etické principy, které přeložila Nečasová v časopise Sociální práce/Sociální práca (2004). Těmito principy se rozumí:

- Princip lidských práv a důstojnosti

Pro sociálního pracovníka by měla být v rámci tohoto principu klíčová hodnota lidské důstojnosti, která stojí na respektování jedinečnosti každého klienta. Sociální pracovník by neměl jednat nikoli pro vlastní prospěch, ale ve prospěch a blaho klienta. Dále by měl sociální pracovník klienta motivovat k aktivitě a pomoci mu osamostatnit se v jeho životě, kdy musí sám v určitých situacích jednat, čelit volbě a rozhodování.

- Sociální spravedlnost

Jedním z hlavních cílů praxe sociálního pracovníka by mělo být dosáhnout sociální spravedlnosti. O co největší míru rovnosti a spravedlnosti ve společnosti se pokouší sociální pracovník respektováním odlišností u jednotlivých kultur, skupin i jedinců. Chápe, že každá lidská bytost je jedinečná. Přesto však ve společnosti musí čelit diskriminacím a nespravedlivé politice. Tento princip spočívá také ve spravedlivém nabízení a rozdělování zdrojů ze strany sociálního pracovníka ke všem členům společnosti, dokonce i těm na jejím okraji nebo zcela mimo ni.

Mezi další principy Mezinárodního etického kodexu sociální práce lze zařadit např. také povinnost mlčenlivosti a důvěryhodnosti, ke které se sociální pracovník při vykonávání své profese zavazuje. Dále je sociální pracovník v rámci etických principů a zásad povinen spolupracovat se školními institucemi a v neposlední řadě je kladen důraz na celoživotní rozvíjení jeho znalostí a kompetencí.

Mezinárodní federace sociálních pracovníků svůj etický kodex sociální práce vždy po nějakém časovém období novelizuje. K jedné z posledních úprav došlo v Prohlášení o mezinárodních etických principech z července roku 2018 v Dublinu (International Federation of Social Works, 2018).

4.2 Obsah Etického kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR

Poslední úpravu Etického kodexu, který nabyt platnosti 20. 5. 2006, vydala Společnost sociálních pracovníků ČR (2022). Tato asociace reagovala na veškerá předchozí prohlášení federace ISFW a zahrnuje stanovené mezinárodní etické principy do vlastního Etického kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR (dále jen Etický kodex).

Etické zásady

Hodnotami Etického kodexu jsou sociální spravedlnost, lidská práva a hodnota demokracie. Etický kodex je úzce spjat s Ústavou a Listinou základních práv a svobod, což pro každého sociálního pracovníka znamená ctít ve své profesi hodnotu práv a svobod svých klientů. Na základě těchto dokumentů tedy staví Etický kodex jednu ze svých hodnot na demokracii. Své zájmy, by měl sociální pracovník při vykonávání své praxe dle této hodnoty upozadovat před klientovými (Společností sociálních pracovníků ČR 2022).

Pravidla etického chování sociálního pracovníka

Etický kodex obsahuje také motivaci sociálních pracovníků k respektování jedinečnosti a individuality každého klienta. Správný a profesionální přístup pracovníka ke klientovi nikdy nenese známky diskriminačního chování, ať už by se jednalo např. o jeho náboženského vyznání, sexuální orientaci či původ.

Jako další pravidlo pro dobrou praxi sociálního pracovníka uvádí Etický kodex pravidlo mlčenlivosti. Mlčenlivost souvisí s důvěrou klienta v sociálního pracovníka, který je zodpovědný za nešíření informací o klientových problémech, které s ním v rámci své praxe řeší. Etický kodex též stanovuje, kdo smí nahlížet do spisu řízení.

Na efektivní sociální práci se v další řadě podílí aktivní přístup. Etický kodex nemluví jen o aktivitě samotného sociálního pracovníka, která má být samozřejmostí, ale předpokládá i aktivní zapojení klienta do řešení problému.

Ke kvalitnímu vykonávání praxe se váží také práva a povinnosti sociálního pracovníka k ostatním pracovníkům na pracovišti. Pro bezproblémový chod organizace je nezbytné, aby mezi sebou jednotliví kolegové respektovali odlišné názory a brali ohled na zájmy druhých. Platí zde stejně jako u klientů, že každý je jedinečný.

Řada povinností se váže také k samotné profesi sociálního pracovníka, která by měla být efektivní, měla by dosahovat určité prestiže, neustále by mělo být usilováno o její rozvoj a posun vpřed.

Profesionální sociální pracovník je ten, jenž se celoživotně vzdělává a s přibývajícimi zkušenostmi zkvalitňuje své dovednosti a zlepšuje své schopnosti, čímž posiluje své sociální kompetence.

Další zásadou dle Etického kodexu je dodržování povinností, které se váží ke společnosti. Pod tímto bodem si můžeme představit jednání sociálního pracovníka v souladu se zákonem, sledování aktuálního dění ve společnosti, snahu o naplňování potřeb jejích členů a cílení na sociální spravedlnost. (Společnost sociálních pracovníků ČR, 2022)

Etické problémové okruhy

S vykonáváním profese sociálního pracovníka se pojí celá řada etických dilemat, na které pracovník během řešení problémů naráží a je nucen je řešit. Mezi nejčastější etická dilemata řadí Etický kodex otázku: Kdy zasáhnou v nepříznivé životní situaci jedince nebo společnosti? Na tuto otázku navazuje hned druhá: Jak moc zasáhnout a do jaké míry pomoci?

Tento problém nastává ve chvíli, kdy se sociální pracovník rozhodne do problému zasáhnout. Součástí procesu nápravy životní situace klienta je i fáze řešení etického problému: Kdy je nejvhodnější pomoc ukončit? Mezi podobná etická dilemata patří i záležitost upřednostňování případů jednotlivých klientů. Můžeme říct, že z pohledu etických dilemat je právě tohle to nejtěžší. Sociální pracovník se musí rozhodnout správně a v souladu s hodnotami Etického kodexu společnosti sociálních pracovníků ČR.

Jako podkapitolu etických problémových okruhů, vymezuje Etický kodex konflikty, které mohou v praxi nastat. Těmito konflikty jsou například: konflikt mezi sociálním pracovníkem a klientem, konflikt mezi klientem a jiným členem společnosti, konflikt instituce s klientem, konflikt klienta s celou společností nebo konflikt mezi zaměstnavatelem a sociálním pracovníkem. Všechny tyto konflikty jsou ve většině případů zapříčiněny střety zájmů jednotlivými stranami. Etický kodex v této situaci připomíná sociálním pracovníkům, že v rámci efektivního výkonu své profese mají v postavení ke klientovi zastávat roli kontrolora. Sociální pracovník má nechat svému klientovi volný prostor pro jeho vlastní rozhodování a jednání. Veškerou jeho aktivní činnost pouze kontroluje a nabízí mu pomocnou ruku.

Etický kodex také přichází s řešením, jak některé tyto etické problémy řešit. K nalezení řešení může pomoci spolupráce pracovníka s lidmi z klientova okolí. Kodex též navrhuje všem skupinám sociálních pracovníků možnost obrátit se na další odborníky a dané problémy s nimi diskutovat. Apeluje i na společnost, aby přizpůsobovala své etické zásady, při výskytu vážných etických problémů např. v oblasti terénní sociální práce. A v neposlední řadě nabízí pomocnou ruku všem sociálním pracovníkům a organizacím i Společnost sociálních pracovníků ČR (Společnost sociálních pracovníků ČR, 2022).

4.3 Způsob přistupování k praxi

Nečasová (in Matoušek a kol., 2003) rozlišuje čtyři typy přistupování sociálního pracovníka k vykonávání své praxe. Angažovaný sociální pracovník staví své jednání v životě i v profesi na morálních hodnotách. Etické zásady se shodují s jeho pracovní i s jeho životní hodnotovou orientací. U takového sociálního pracovníka však může nastat vyhoření nebo může dojít k zneužití ze strany některého z klientů.

Druhý typ nazývá autorka radikálním sociálním pracovníkem, který zastává názor, že hodnoty, jež jsou v souladu se zákonem sociální práce, jsou nespravedlivé. Z tohoto důvodu v praxi volí raději řízení se hodnotami výhradně svými.

Hodnoty byrokratického sociálního pracovníka se neshodují s jeho osobními, a tak tyto dvě oblasti odděluje.

Konečně pro profesionálního sociálního pracovníka jsou prioritou moc a práva klienta. Tuto moc však pracovník koriguje a monitoruje. Kontroluje tím to, jak se klient rozhoduje a jak jedná. Takový typ přistupování k praxi je v souladu s Etickým kodexem společnosti sociálních pracovníků ČR.

Robinson a Reeser (2000) upozorňují sociální pracovníky na některé své postřehy, zejména při praktikování Etického kodexu v praxi. Sociální pracovník by si měl být vědom, že Etický kodex slouží pouze jako shrnutí obecných pravidel pro sociální práci. Autoři přirovnali špatné užívání kodexu k používání kuchařky, kdy každý recept je jiný a při vaření se kuchař řídí jednotlivými kroky a přesně danými postupy. Je dobré, aby sociální pracovník jednal v souladu s hodnotami, které Etický kodex vymezuje a zásadami, které popisuje. Sociální pracovník si však musí být vědom, že situace každého klienta se jedinečná a pro jednotlivé případy nelze najít v kodexu přesné návody k řešení.

Etický kodex by měl profesionální sociální pracovník užívat na základě vlastní úvahy. Jednotlivé postupy by měl v u každého klienta přizpůsobovat aktuálním cílům, nově vznikajícím překážkám a přicházejícím problémům. Obecně může být Etický kodex chápán jako dokument, který sociálním pracovníkům může napomáhat orientovat se v etických dilematech a odhalovat možné příčiny těchto dilemat. Můžeme též říci, že etický kodex upevňuje jedince v jejich vlastních, ale též profesních hodnotách.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Podíváme-li se na etiku sociální práce jako na základní aspekt pro vykonávání kvalitní sociální práce, je pro pracovníky nezbytné, aby se orientovali v oblasti etických zásad a morálních hodnot. Povědomí o hodnotách sociální práce by tak měli mít i studenti oboru sociální pedagogika, kteří se připravují na kvalitní výkon pomáhající profese. Protože je Etický kodex postaven na hodnotách, důležitých pro výkon kvalitní a efektivní praxe, v našem výzkumu se podíváme na vztah studentů Sociální pedagogiky, UTB ve Zlíně k Etickému kodexu a jeho hodnotám. V naší praktické části jsme uplatňovali teorii knihy „Metody pedagogického výzkumu“ Miroslava Chrásky (2016) a při získávání, analýze a následné interpretaci dat, jsme uplatňovali postupy, uvedené v jednotlivých kapitolách.

5.1 Výzkum

Téma bakalářské práce bylo zvoleno z důvodu existence určitých rysů morální krize či pochybení u jedinců dnešní společnosti. Určitá forma morálního pochybení se váže k některým jedincům, menšinovým skupinám nebo lidí na okraji společnosti (Wurst, 2013). Člověka na okraji společnosti nebo jedince sociálně vyloučeného chápeme jako osobu vyloučenou z běžného života v důsledku nepříznivé sociální situace (MPSV). Pro překonání morální krize bychom měli usilovat o morální odpovědnost a držení se určitých etických zásad a principů.

Dalším důvodem volby tematiky je důležitost znalosti Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR. Student oboru sociální pedagogiky by měl mít přehled o obsahu Etického kodexu sociální práce. „*Profese sociálního pedagoga není v legislativním rámci prozatím jasně ukotvena. V dynamicky se měnící společnosti absolventi sociální pedagogiky rozšiřují pole své působnosti mimo běžné pedagogické a sociální obory (jako jsou vychovatelé, sociální pracovníci a pedagogové)*“ (Katedra sociální pedagogiky). Sociální pracovník působící v pomáhajících profesích by se měl držet určitých stanovených hodnot a zásad, které bývají organizací často vymezeny a ukotveny v etickém kodexu. Všichni pracovníci v zařízení by měli následovat tyto hodnoty pro jakési dobro člověka a společnosti, ale především pro úspěšné naplnění stanovených cílů sociální práce, obecně pro lepší efektivitu práce a poskytování kvalitních sociálních služeb (Fischer, Milfait, 2010). Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků ČR (2022) motivuje také studenty sociální práce k dodržování principů kodexu, získávání aktuálních znalostí a ke kvalitnímu praktickému výcviku.

Z následujících studií vyplívá, že je pro pracovníka, působícího v pomáhajících profesích dobré držet se určitých stanovených hodnot, principů a zásad etiky sociální práce definované Mezinárodní federací sociální práce.

5.2 Výzkumné cíle a otázky

Hlavním výzkumným cílem je **odkrýt vztah a postoj studentů sociální pedagogiky k hodnotám Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků České republiky. Dalším cílem je zjistit řazení hodnot Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR dle důležitosti studenty sociální pedagogiky. Chceme také odhalit, do jaké míry ovlivňují pořadí hodnot určité faktory. Těmito faktory jsou věk, pohlaví, délka studia a náboženské vyznání.**

Výzkumné otázky:

HVO1: Jak vnímají studenti sociální pedagogiky Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR?

HVO2: Které hodnoty kodexu jsou pro studenty sociální pedagogiky nejdůležitější v závislosti na určitých faktorech?

- DVO1: Jaké jsou rozdíly v řazení hodnot etického kodexu dle důležitosti v závislosti na pohlaví studentů?
- H1: Studentky ženského pohlaví budou více upřednostňovat hodnotu sociální spravedlnosti před hodnotou demokracie na rozdíl od studentů mužského pohlaví.
- DVO2: Jaké jsou rozdíly v řazení hodnot etického kodexu dle důležitosti u studentů sociální pedagogiky v závislosti na délce studia?
- H2: Respondenti studující poslední ročník obor sociální pedagogiku považují hodnotu sociální spravedlnosti za důležitější než studenti prvního ročníků.
- DVO3: Jaké jsou rozdíly v řazení hodnot etického kodexu dle důležitosti u studentů sociální pedagogiky v závislosti na jejich náboženském vyznání?
- H3: Jedinci vyznávající křesťanské náboženství budou více upřednostňovat hodnotu sociální spravedlnosti.

5.3 Výzkumné pojetí

Za účelem zjištění, jaký vztah zaujímají studenti sociální pedagogiky k Etickému kodexu společnosti sociálních pracovníků České republiky, volíme kvantitativní výzkumné pojetí. Tímto výzkumným pojetím odkryjeme, zdali mají studenti ponětí o existenci o Etického kodexu, co pro studenty vlastně etika v sociální práci znamená a jak je podle nich Etický kodex důležitý. V kvantitativním výzkumu také, že zjišťujeme, do jaké míry se studenti identifikují s jednotlivými hodnotami etického kodexu a jak často je praktikují ve svém životě. Výzkumem odhalujeme, jaké hodnoty studenti vnímají za důležité a jaké méně důležité. V našem výzkumu také ověřujeme předpoklad, že vnímání důležitosti jednotlivých hodnot u studenta se liší v závislosti na pohlaví studentů. Dle Janebové (2008) je totiž sociální práce společností vnímána jako ženská profese. Ženy tíhnou k dovednostem expresivním, intuitivním a jsou obdarovány nadáním pomáhat druhým. Ženy často vynikají v profesích spojených s morálkou, zatímco muži bývají často orientováni na pracovní výkon, zisk, prosazování moci a autority.

Zjišťujeme také, zdali má na a řazení hodnot dle důležitosti vliv věk délka studia oboru sociální pedagogika. Sak (2000) tvrdí, že vývoj lidských hodnot je totiž celoživotní proces, díky kterému jedinec přijímá a osvojuje hodnoty po celý svůj život. Mění se tak podoba toho, co je pro v životě důležité.

Náš výzkum je pojat kvantitativní metodou také za účelem zjištění, do jaké míry ovlivňuje náboženském vyznání řazení hodnot Etického kodexu dle důležitosti. Jak míní Skoblík (1997), za základní křesťanské hodnoty považujeme Desatero. Křesťané by měli mít tyto hodnoty zakotvené v desateru zevnitřně a žít podle nich. Ostatní mravní povinnosti, jako je i sociální spravedlnost jsou od těchto deseti přikázání odvozeny.

5.4 Výzkumný soubor

Náš výzkumný soubor představují studenti oboru Sociální pedagogiky, UTB ve Zlíně všech ročníků. Sociální pedagogiku popisuje Hřebíček (2000) jako vysokoškolský studijní obor, která má široká, ale zároveň konkrétně stanovený obsah. Tento obor cílí na přípravu kvalitně připravených odporníků, kteří jsou připraveni uplatňovat své znalosti a dovednosti v široké oblasti společenského života.

Status studenta na univerzitě má člověk s aktivním bakalářským, magisterským či doktorským studiem. Věk nehraje u jedince žádnou roli. Tento status vznikne zapsáním do

studia a lze o něj přijít přerušením či ukončením studia (Zprávy z MUNI, 2018). V našem výzkumu se budu zabývat vztahem studentů sociální pedagogiky k hodnotám Etického kodexu. Mezi hlavní hodnoty sociální práce patří hodnota sociální spravedlnosti, lidských práva demokracie (Společnost sociálních pracovníků ČR, 2022).

Náš výzkumný soubor je dostupný a je tvořen studenty oboru Sociální pedagogiky, fakulty humanitních studií, Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Výběr byl založen na dostupnosti a dobrovolnosti. Kritériem pro výběr tohoto dostupného výzkumného souboru bylo, aby byli studenti z libovolného ročníku Sociální pedagogiky na fakultě humanitních studií, univerzity Tomáše Bati ve Zlíně ochotni odpovídat. Dotazník byl určen studentům daného oboru v prezenční, distanční i kombinované formě studia.

5.5 Výzkumný nástroj

Výzkumný nástroj, který byl zvolen pro sběr dat v rámci našeho výzkumného šetření je dotazník s danou strukturou otázek i odpovědí. Záměrem dotazníkového šetření je zjistit u studentů Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně vztah, který zaujímají k Etickému kodexu a jaký postoj zaujímají k jednotlivým hodnotám, vymezeným kodexem. Dále také odhalujeme, jakou míru důležitosti k jednotlivým hodnotám studenti přiřazují a do jaké míry tento jev ovlivňují jednotlivé faktory, jako jsou pohlaví, délka studia a náboženské vyznání.

Dotazník se skládá z 18 položek. Otázky v rozhovoru korespondují s výzkumnými otázkami a výzkumnými cíli. Prvních 5 otázek dotazníku je úvodních, filtračních a kategorizujících studenty do jednotlivých skupin podle námi stanovených faktorů. Tyto otázky nám pomohou roztrždit jednotlivé respondenty podle věku, pohlaví, náboženského vyznání a délky studia oboru.

Položky 6-10, 17 a 18 jsou zaměřeny na hlavní výzkumnou otázku, kterou je vztah, jež zaujímají studenti sociální pedagogiky k Etickému kodexu a jednotlivým hodnotám. Zjišťují, zdali studenti chápou etiku sociální práce jako základní aspekt pro výkon sociální práce. Otázky 11-15 zkoumají řazení hodnot studenty sociální pedagogiky dle důležitosti

Odpovědi některých z dotazníkových položek byly zaznamenávány na tříbodové stupnici pořadové škály v rozmezí 1 (nejdůležitější) až 3 (nejméně důležité). U otázky, *jak často praktikují studenti jednotlivé hodnoty ve svém životě*, byla použita intervalová škála. Intervaly zastupují pojmy alespoň jednou denně, alespoň jednou za měsíc, nikdy. Vyplnění dotazníku trvá zhruba 5 minut. Dotazník je uveden v příloze.

6 ANALÝZA DAT

Dotazník byl v papírové formě rozdán řadě studentům Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně, ale aby k němu měli přístup studenti všech ročníků a forem studia tohoto oboru, bylo upřednostněno rozeslání dotazníků v online podobě. Z 202 dotazníků bylo 46 vyřazeno z důvodu chybějících odpovědí u některých položek a pro výzkum tak bylo použito 156 dotazníků s potřebnými daty, které byly následně zpracovány a vyhodnocovány. Tato část výzkumu se věnuje analýze výsledků dotazníkového šetření. Získaná data vychází z odpovědí respondentů na položky v dotazníku a souvisí s výzkumnými cíli.

6.1 Deskriptivní analýza dat

První část deskriptivní analýzy dat přináší sociodemografické údaje, kdy jsou jednotlivé odpovědi studentů Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně znázorněny tabulkou 1. V druhé části je opět pomocí tabulky 2 znázorněna analýza dat získaných z dotazníku, která se vztahovala ke vztahu studentů k Etickému kodexu.

ATRIBUTY VZORKU

V následující tabulce jsou zobrazeny základní údaje o dotazovaných osobách. Tato data byla získána z úvodních a filtračních otázek v dotazníku. Umožňují nám vidět zastoupení jednotlivých studentů v kategoriích věku, délky studie, pohlaví a náboženského vyznání.

STUDENTI SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY UTB VE ZLÍNĚ	Celkem	156
POHLAVÍ	muži	25
	ženy	131
VĚK	méně než 20 let	10
	20-22 let	72
	22-25 let	62
	nad 25 let	12
DÉLKA STUDIA	1. ročník	27
	2. ročník	30
	3. ročník	45
	4. ročník	29
	5. ročník	25
NÁBOŽENSKÉ VYZNÁNÍ	křesťané	40
	nevěřící	104
	jiné náboženství	12

Tabulka 1: Sociodemografické údaje o vzorku respondentů

Z této tabulky můžeme vyčíst, že vzorek respondentů tvořilo 131 žen a pouze 25 mužů. Dále pozorujeme, že nejpočetnější skupinou dle věkové kategorie jsou studenti ve věku 20-22 let a 23-25 let. Další řádky tabulky se týkají délky studia respondentů. Podařilo se nám získat odpovědi od studentů Sociální pedagogiky ze všech ročníků, početně nejvíce zastoupeni jsou však studenti ze 2. a 3. ročníku. Co se týče náboženské orientace, je zřejmé, že většina respondentů, zastoupena 104 studenty sociální pedagogiky, je nevěřících. 40 účastníků dotazníkového šetření vyznává křesťanské náboženství a 12 studentů odpovědělo, že vyznávají jiné náboženství.

VZTAH STUDENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY K ETICKÉMU KODEXU

Tabulka 2 obsahuje výběr otázek z dotazníku, které byly zaměřeny na zjišťování vztahu studentů Sociální pedagogiky k Etickému kodexu a odhalování jejich postoje k hodnotám tohoto dokumentu. V tabulce jsou vždy zobrazeny možnosti odpovědí, ze kterých studenti mohli u jednotlivých otázek vybírat. Poslední sloupec uvádí počet odpovědí u každé z otázek.

POLOŽKY DOTAZNÍKU KE VZTAHU STUDENTŮ K ETICKÉMU KODEXU	MOŽNOSTI	POČTY JEDNOTLIVÝCH ODPOVĚDÍ
7. Slyšel/a jsi někdy o Etickém kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR?	ANO	114
	NE	27
	NEVÍM	15
8. Je respektování etiky sociální práce základním aspektem pro její výkon?	ANO	136
	NE	2
	NEVÍM	18
9. Měli by znát studenti sociální pedagogiky hodnoty Etického kodexu?	ANO	127
	NE	2
	NEVÍM	27
10. Měl by znát sociální pracovník hodnoty Etického kodexu?	ANO	141
	NE	1
	NEVÍM	14
12. Je některá z hodnot v Etickém kodexu uvedena zbytečně?	NE	150
	DEMOKRACIE	5
	SOCIÁLNÍ SRAVEDLNOST	0
	LIDSKÁ PRÁVA	1
13. Existuje nějaká hodnota, která v Etickém kodexu chybí?	ANO (jaká)	2
	NE	35
	NEVÍM	119
14. Jak často ve svém životě praktikuješ hodnotu lidských práv?	ALESPOŇ JEDNOU DENNĚ	118
	ALESPOŇ JEDNOU ZA MĚSÍC	35
	NIKDY	3
14. Jak často ve svém životě praktikuješ hodnotu demokracie?	ALESPOŇ JEDNOU DENNĚ	70
	ALESPOŇ JEDNOU ZA MĚSÍC	81
	NIKDY	5
14. Jak často ve svém životě praktikuješ hodnotu sociální spravedlnosti?	ALESPOŇ JEDNOU DENNĚ	68
	ALESPOŇ JEDNOU ZA MĚSÍC	82
	NIKDY	6
15. Je nezbytné pro efektivní výkon sociální práce držet se hodnot Etického kodexu?	VELMI DŮLEŽITÉ	56
	POMĚRNĚ DŮLEŽITÉ	99
	TÉMĚŘ NEDŮLEŽITÉ	4
	NEDŮLEŽITÉ	0
16. Měli by být sociální pracovníci školeni o obsahu Etického kodexu?	ANO	112
	NE	26
	NEVÍM	18
17. Byl jsi někdy během praxe seznámen s Etickým kodexem a jeho obsahem?	ANO	24
	NE	118
	NEVÍM	15
18. Měli by se studenti sociální pedagogiky učit do větší míry o Etickém kodexu?	ANO	118
	NE	8
	NEVÍM	31

Tabulka 2: Vztah studentů Sociální pedagogiky k Etickému kodexu a jeho hodnotám

U první položky z tabulky (otázky č.7 v dotazníku) vyplynulo, že 114 studentů z celkového počtu 156, má povědomí o existenci Etického kodexu. Uvedli totiž, že o tomto dokumentu již někdy slyšeli. Můžeme vidět, že 27 respondentů se s Etickým kodexem nikdy nesešlo a 15 studentů si není jistých.

V další otázce jsme chtěli znát názor studentů na to, jestli je etika sociální práce a její respektování základním podmínkou pro vykonávání dané profese. Převažovala většinová odpověď „ano“, která byla zastoupena 136 účastníky výzkumu.

Dále jsme se dotazovali respondentů, zdali by měli studenti oboru Sociální pedagogiky znát hodnoty Etického kodexu. 127 respondentů vyjádřilo souhlas s tímto tvrzením. Očekávaným výsledkem je fakt vyplývající z následující otázky, že jako ještě důležitější považují studenti

Sociální pedagogiky to, aby byl s hodnotami, které Etický kodex definuje, seznámen praktikující sociální pracovník.

Podíváme-li se na odpovědi studentů u otázky „Je některá z hodnot v Etickém kodexu uvedena zbytečně?“, pozorujeme odpověď 150 studentů, kteří usoudili, že každá z uvedených hodnot má v Etickém kodexu své opodstatnění. Za nečekaný výsledek můžeme považovat odpověď pěti studentů, kteří uvedli, že hodnota demokracie je v tomto dokumentu zbytečná. 1 respondent dokonce zvolil možnost, kdy označil hodnotu lidských práv pro Etický kodex jako bezvýznamnou. Z celkového počtu 156 vzorků je však těchto 6 odpovědí pro analýzu našich dat zanedbatelných.

Tabulka 2 zobrazuje odpověď 35 studentů, kteří si myslí, že vedle demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti neexistuje jiná hodnota, která by měla být legislativně v Etickém kodexu ukotvena. 119 respondentů zaujalo neutrální postoj k této otázce.

Zaměřit se můžeme na zajímavý výsledek, týkající se sice jen dvou dotazovaných, kteří však odpověděli, že existuje určitá hodnota, kterou v Etickém kodexu postrádají. Oba tyto respondenti pojmenovali tuto hodnotu jako „lidskou důstojnost“.

Při zkoumání vztahu studentů k Etickému kodexu a jeho hodnotám nás zajímalo, jak často studenti praktikují tyto hodnoty ve svém životě. V tabulce můžeme vidět, že ve 118 případech jsou nejčastěji zvolenou hodnotou, kterou studenti praktikují každodenně, jednoznačně lidská práva. U časového intervalu alespoň jednou za měsíc zvítězila hodnota sociální spravedlnosti a hned poté demokracie. Sociální spravedlnost však zároveň měla nejpočetnější zastoupení mezi hodnotami, které studenti nepraktikují nikdy. Jednalo se však pouze o 6 studentů ze 156.

Odpovědi účastníků na otázku „Je nezbytné pro efektivní výkon sociální práce držet se hodnot Etického kodexu?“ byly jednoznačné. Téměř všichni ze studentů Sociální pedagogiky se přiklonili ke tvrzení, že pro výkon této profese je velmi nebo poměrně důležité držet se těchto tří hodnot a jednat tak v souladu s nimi.

Z odpovědí na otázku č. 16 můžeme vyčíst, že 112 studentů se přiklonilo k prohlášení, že sociální pracovníci v zařízeních by měli být školeni v oblasti hodnot, norem a principů, na kterých je postaven Etický kodex. 26 studentů s tímto naopak nesouhlasilo a 18 odpovědělo, že neví.

Velmi překvapující, a ne zcela pozitivní výsledek je, že 112 studentů uvedlo že během výkonu studentské praxe nebyli ze strany zařízení, ve kterém vykonávali svou praxi,

s Etickým kodexem obeznámeni. Pouhým 24 studentům se pracovníci zařízení, kde vykonávali studenti svou praxi, zmínili o Etickém kodexu. 15 studentů si nebylo jistých.

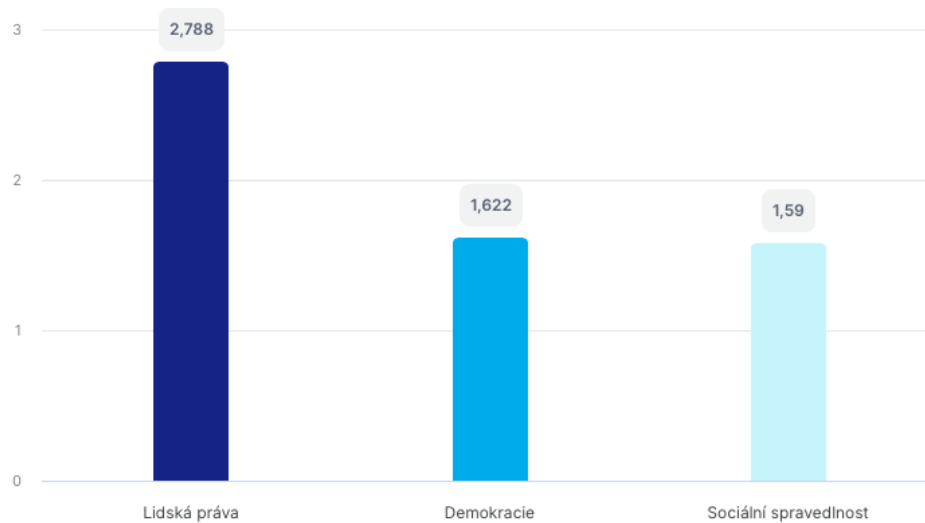
Opět poměrně neočekávaným, ale tentokrát pozitivnějším výsledkem je zájem studentů Sociální pedagogiky ve Zlíně o další vzdělávání se v oblasti Etického kodexu. 31 studentů odpovědělo že neví a jen 8 respondentů je opačného názoru.

DOPLŇKOVÉ OTÁZKY DOTAZNÍKU	MOŽNOSTI	POČTY JEDNOTLIVÝCH ODPOVĚDÍ
5. Co pro tebe znamená sociální práce?	ZAMĚSTNÁNÍ	79
	POSLÁNÍ	52
	DOBROVOLNÁ ČINNOST	23
	KONÍČEK	17
6. Měl by sociální pracovník vykonávat sociální práci v souladu s právními předpisy?	ANO	146
	NE	1
	NEVÍM	9

Tabulka 3: Doplnkové otázky dotazníku

Tabulka 3 zobrazuje výsledky doplňkových dotazníkových otázek č. 5 a 6. První z těchto otázek se zabývala vnímáním pojmu sociální práce ze strany jedinců studujících Sociální pedagogiku ve Zlíně. Pro 79 respondentů znamená sociální práce zaměstnání. Druhým nejčastěji spojovaným pojmem se sociální prací bylo poslání. 23 studentů odpovědělo, že sociální práce pro ně znamená dobrovolnou činnost a na nejméně byla sociální práce brána jako koníček. Z analýzy dat, získaných z dotazníkové otázky č. 6, „Měl by sociální pracovník vykonávat sociální práci v souladu právními předpisy?“ vyplynulo, že téměř většina respondentů (146 ze 156) si je vědoma toho, jak nezbytné je při výkonu této profese držet se zákonů a právních předpisů.

11. Seřad' prosím hodnoty, podle důležitosti

Graf 1: Pořadí hodnot Etického kodexu dle důležitosti

Z grafu 3 vyplývá, že hodnota lidských práv s průměrnou důležitostí 2,788 je obecně vnímána respondenty jako nejdůležitější. Hodnotě demokracie a sociální spravedlnosti přiřazovali studenti sociální pedagogiky podobnou míru důležitosti. Této položce, se však více budeme věnovat v následující kapitole ověřování hypotéz.

6.2 Testování hypotéz

K vyhodnocování získaných dat u dotazníkové položky č. 11 jsme postupovali na základě ověřování hypotéz za pomoci užití metody testu dobré schody Chí-kvadrátu pro kontingenční tabulku. Tímto testem významnosti bylo ověřeno, zdali se teoretické četnosti, které odpovídají nulové hypotéze odlišují od získaných četností. Nulová hypotéza (značená jako H_0) očekává, že mezi jevy, které pozorujeme neexistuje vztah. Alternativní hypotéza, (s označením H_A) předpokládá existenci vztahu. Následujícím krokem je přijímání nebo odmítání hypotéz. Testem významnosti otestujeme nulovou hypotézu. U dat, která jsme získali se vypočítá testové kritérium chí-kvadrát χ^2 . P značí pozorovanou četnost jinými slovy skutečnost, kterou zjišťujeme a O znamená očekávaná četnost. Výsledky testování hypotéz byly zobrazeny v následujících kontingenčních tabulkách.

Stanoveny byly následující hypotézy k otázce č. 11:

$H1_A$: V upřednostňování hodnot sociální spravedlnosti a demokracie mezi studenty ženského a mužského pohlaví existuje statistický významný rozdíl.

$H1_0$: V upřednostňování hodnot sociální spravedlnosti a demokracie mezi studenty ženského a mužského pohlaví neexistuje statistický významný rozdíl.

	SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST		DEMOKRACIE		CELKEM
	P	O	P	O	
ŽENY	68	64,66	63	66,34	131
MUŽI	9	12,34	16	12,66	25
CELKEM	77		79		156

Tabulka 4: Kontingenční tabulka I.

$H2_A$: U vnímání důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti mezi studenty prvního a posledního ročníku sociální pedagogiky existuje statisticky významný rozdíl.

$H2_0$: U vnímání důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti mezi studenty prvního a posledního ročníku sociální pedagogiky neexistuje statisticky významný rozdíl.

	SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST						CELKEM
	1		2		3		
	P	O	P	O	P	O	
1. ročník	4	3,115	11	13,5	12	10,38	27
5. ročník	2	2,885	15	12,5	8	9,615	25
CELKEM	6		26		20		52

Tabulka 5: Kontingenční tabulka II.

$H3_A$: U vnímání důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti mezi nevěřícími a věřícími studenty existuje statisticky významný rozdíl.

$H3_0$: U vnímání důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti mezi nevěřícími a věřícími studenty neexistuje statisticky významný rozdíl.

PŘÍRAZOVANÁ MÍRA DŮLEŽITOSTI U HODNOTY SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST	
Nejdůležitější	1
Méně důležitá	2
Nejméně důležitá	3

Tabulka 6: Pořadová škála důležitosti

	SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST			CELKEM
	1	2	3	
KŘESŤANÉ	1	21	18	40
NEVĚŘÍCÍ	10	42	52	104
JINÉ NÁBOŽENSTVÍ	1	5	6	12
CELKEM	12	68	34	156

Tabulka 7: Kontingenční tabulka s odlehlou hodnotou³ III.

Následující tabulka je upravená a obsahuje pouze použitelné hodnoty pro výpočet:

	SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST						CELKEM
	1		2		3		
	P	O	P	O	P	O	
KŘESŤANÉ	1	3,056	21	17,5	18	19,44	40
NEVĚŘÍCÍ	10	7,944	42	45,5	52	50,56	104
CELKEM	11		63		70		144

Tabulka 8: Kontingenční tabulka III.

Ve všech tabulkách byly na základě výpočtu uvedeny vedle pozorované četnosti také hodnoty očekávané četnosti (značeny modrou barvou) a s těmito daty jsme nadále pracovali. Pro výpočet testu dobré schody chí-kvadrátu byl použit vzorec:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Po provedeném výpočtu můžeme z tabulky 4 vyčíst, jaká bude hodnota testového kritéria, tedy $\chi^2 = 2,1262$. Ve statistických tabulkách (viz PŘÍLOHA P I) nalezneme kritickou hodnotu, se kterou se testové kritérium porovnává. Tato hodnota musí odpovídat stupňům volnosti $f = (r - 1) \times (s - 1)$, které závisí na počtu řádků a sloupců v tabulce a hladině významnosti, která se pro pedagogické výzkumy nejčastěji uvádí jako 0,05. U této tabulky vyšla hodnota testového kritéria vyšší než kritická hodnota $\chi_{0,05}^2(1) = 3,841 > 2,1262$. Na základě tohoto výsledku jsme potvrdili nulovou hypotézu.

³ Ve statistice výrazně liší se pozorovaná hodnota od ostatních

U tabulky 5 jsme porovnávali přisuzování míry důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti u studentů 1. ročníku a u studentů 5. ročníku. Míru důležitosti jsme měřili na tříbodové stupnici pořadové škály v rozmezí 1 (nejdůležitější) až 3 (nejméně důležitá). Po provedení celkového výpočtu na základě stejného postupování, jako u předchozího bodu jsme došli k výsledku $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991 > 2,009$, na základě, kterého jsme potvrdili nulovou hypotézu.

Tabulka 7 se týkala hodnoty sociální spravedlnosti a zjišťovali jsme opět, jakou míru důležitosti ji přidělují jedinci vyznávající křesťanství, nevěřící jedinci a respondenti vyznávající jiné náboženství. U proměnné jedinců vyznávajících jiné náboženství byly četnosti (označeny červeně) příliš nízké a nebyly tak dostačující pro vyhodnocování dat. Výsledky by byly touto odlehlou hodnotou zkresleny, a tak byly z tabulky vyškrtnuty. Údaje o ostatních četnostech, které jsme následně použili pro výpočet a testování hypotézy jsme zobrazily do tabulky 8. Výsledek vyšel $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991 > 3,032$, kdy jsme opět potvrdili nulovou hypotézu.

6.3 Přijaté hypotézy

H1₀: V upřednostňování hodnot sociální spravedlnosti a demokracie mezi studenty ženského a mužského pohlaví neexistuje statistický významný rozdíl.

H2₀: U vnímání důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti mezi nevěřícími a věřícími studenty neexistuje statisticky významný rozdíl.

H3₀: U vnímání důležitosti hodnoty sociální spravedlnosti mezi nevěřícími a věřícími studenty neexistuje statisticky významný rozdíl.

7 INTERPRETACE DAT

Hlavním cílem našeho výzkumu bylo zjistit vztah studentů sociální pedagogiky k Etickému kodexu. Dotazovaní byli studenti Sociální pedagogiky všech ročníků, UTB ve Zlíně, od kterých jsme na bázi výzkumného cíle získávali odpovědi na výzkumné otázky. Cílem šetření bylo dozvědět se, jestli znají studenti Etický kodex a jeho obsah. Součástí tohoto cíle bylo odhalit názor studentů na potřebu znalosti Etického kodexu u studentů sociální pedagogiky a u sociálních pracovníků. V další řadě jsme se respondentů ptali na názor o nezbytnosti užívání Etického kodexu, jeho zásad a hodnot pro efektivní výkon sociální práce. V našem výzkumu jsme se také zaměřili na řazení hodnot Etického kodexu dle vnímání důležitosti u studentů v závislosti na jejich pohlaví, věku, délce studia a náboženské orientaci. Všechny tyto cíle byly stanoveny, aby odhalili otázku skutečné potřeby Etického kodexu v praxi. V neposlední řadě měly cíle přispět k odkrytí míry, do jaké je podle studentů sociální pedagogiky potřeba vzdělávat se o Etickém kodexu, jak při studiu jejich oboru, tak u sociálních pracovníků vykonávající svou profesi.

Před interpretací dat, získaných z odpovědí u jednotlivých položek dotazníkového šetření, se zaměříme na výsledky, které přineslo testování hypotéz. Ověřování první hypotézy přineslo neočekávaný výsledek. Předpokládali jsme na základě hodnoty klidu, rodiny, lásky a empatie, které mají podle Prudkého (2009) tendenci preferovat ženy, že budou studentky upřednostňovat hodnotu sociální spravedlnosti před demokracií. Naopak u studentů mužského pohlaví, jsme na základě jimi favorizovanými hodnotami dle tohoto autora (svoboda, úspěch, podnikání) usuzovali, že budou nejčastěji volit hodnotu demokracie. V druhé řadě se očekávalo, že hodnotu spravedlnosti budou více preferovat starší a také křesťanství vyznávající jedinci. Tato domněnka vznikla na základě zvnitřňování abstraktních hodnot u jedince s rostoucím věkem. Jak míní Prudký (2009), *čím mladší jsou respondenti, tím spíše kladou důraz na práci a možnost podnikat. Naopak s rostoucím věkem jsou pro jedince důležitější hodnoty skromnosti a náboženství.* Domněnka preference hodnoty sociální spravedlnosti u křesťana vycházela ze základní duchovní hodnoty, kterou je láska k bližnímu a jednání ve prospěch druhých. Podle získaných výsledků jsme ani tuto hypotézu nepotvrdili a můžeme diskutovat o možnosti, že má sociálně orientovaný člověk tendenci uctívat morální a duchovní hodnoty, bez ohledu na to, jestli uznává nějakou formu náboženského vyznání nebo nevěří. Jedinec připravující se na výkon sociálního pracovníka je také obohacen určitou formou sociálního citění, hodnot a sociální kompetencí i v případě, že se jedná o mladšího jedince. I mladý člověk, zaměřený na působení

v pomáhajících profesích, dokáže do hloubky rozumět hodnotám sociální práce, které jiný mládežník v jeho věku plně nemusí chápat. Student sociální pedagogiky rozumí tomu, co znamená upřednostnit svůj prospěch před blahem druhých, dokáže pozorně vnímat potřeby svého okolí, a to nehledě na to, jestli je ženského nebo mužského pohlaví. S velkou pravděpodobností jsou hodnoty spravedlnosti, demokracie i lidských práv studenty sociální pedagogiky řazeny dle faktoru důležitosti poměrně podobně. Tato skutečnost vypovídá o zvnitřnění této hodnotové trojice u současné mládeže studující v oblasti pomáhajících

Význam sociální práce a její výkon v souladu s právními předpisy

Z výsledku položky číslo 5 vyplývá souvislost vnímání pojmu sociální práce s náboženským vyznáním jedince. Jak totiž uvádí Reamer (1995) pro nevěřícího člověka znamená výkon sociální práce pouze povinnost výkonu zaměstnání. Naopak jedinci hlásící se ke křesťanskému náboženskému vyznání spatřují v této profesi misi, která je postavena na hlavní duchovní hodnotě a tou je láska.

Z otázky č. 6, která se týkala souvislosti sociální práce a právních předpisů je zřejmé, že si studenti Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně uvědomují důležitost aplikace právních předpisů při sociální práci. Tuto skutečnost si vysvětlujeme tak, že se studenti s tímto pravidlem mohli již během studia či výkonu praxe setkat. I Etický kodex klade důraz na postupování sociálního pracovníka v souladu se zákony (Společnost sociálních pracovníků ČR, 2022).

Povědomí o Etickém kodexu

O Etickém kodexu má dle vyhodnocení položky č. 7 povědomí velká část jedinců, studující sociální pedagogiku ve Zlíně. Tento jev můžeme přisuzovat tomu, že někteří autoři sociální práce a sociální pedagogiky ve svých dílech hovoří o kvalitní přípravě sociálního pracovníka. U každého odborného sociálního pracovníka by měl existovat pevný základ podobných principů a hodnot, kterými se ve své profesi řídí. Tyto principy a hodnoty najde jedinec v Etickém kodexu (Nečasová in Matoušek a kol., 2003).

Etika v sociální práci

U položky č. 8, kde jsme se studentů ptali na otázku, zdali je etika sociální pedagogiky základním aspektem pro výkon sociální práce, je pozorovatelný souhlas s tímto tvrzením ze strany 136 respondentů. Jedinci tak mohou usuzovat na základě existujících etických dilemat ve společnosti, které musí často řešit sociální pracovník. Nečasová (in Matoušek a kol., 2003) tvrdí, že pro orientaci v těchto etických dilematech je nezbytné držet se právě zásad etiky.

Hodnoty Etického kodexu

Otázka č. 9 odhalila u studentů názor na to, zdali by měli studenti sociální pedagogiky znát hodnoty Etického kodexu. Poměrně nečekaným výsledkem byla kladná odpověď u 127 studentů. Prudký (2009) přichází s názorem, že i mladý jedinec je součástí společnosti a jako člen libovolné sociální skupiny by měl ctít etické hodnoty a zásady. Právě Etický kodex obsahuje kapitolu etických zásad, které jsou postaveny na etických hodnotách.

Položka č. 10 zjišťovala, zdali by podle studentů Sociální pedagogiky, UTB ve Zlíně, měli sociální pracovníci znát hodnoty Etického kodexu. Předpokládaná příčina většinové shody studentů u pozitivní odpovědi na tuto otázku může být následující. Pro efektivní výkon sociální práce a úspěšné naplňování cílů, míní Nečasová (in Matoušek a kol., 2003) je pro sociálního pracovníka nezbytné držet se doporučených hodnot, vymezených Etickým kodexem.

Nejvíce preferovanou hodnotou studenty sociální pedagogiky, UTB ve Zlíně u položky č. 11 byla hodnota lidských práv. To, proč studenti vybrali právě tuto hodnotu, můžeme spojovat s tezí Nečasové (2004), že klíčem života i sociální práce je hodnota respektování jedinečnosti a individuality všech bytostí. Právo být jedinečným zastupuje jedno z lidských práv. Po lidských právech volili studenti hodnotu demokracie, která vychází z dokumentů, které by měl každý občan demokratické země znát. Tyto dokumenty definuje Společnost sociálních pracovníků (202) jako Ústavu a Listinu základních práv a svobod. Je možné, že na základě těchto důležitých dokumentů vnímají studenti demokracii hned po lidských právech jako zásadní pro sociální práci i pro život. Sociální spravedlnost dle analýzy dat vyšla jako hodnota, ke které se studenti přiklínili stále do velké míry, ale nejméně ze všech tří hodnot. Tento výsledek nebyl překvapující, protože se říci, že stav úplné sociální spravedlnosti ve společnosti je téměř nedosažitelný. K podobné záležitosti se vyjadřuje i Nečasová (2004). Autorka uvádí, že jedním z cílů sociálního pracovníka, by měla být snaha o sociální spravedlnost, přesněji řečeno pouze snaha o vyrovnávání sociální nerovnosti, prostřednictvím respektování druhých a spravedlivým přerozdělováním zdrojů.

Z analýzy dat u otázky č. 12 vyplynul neočekávaný výsledek. Zaznamenali jsme odpověď pěti studentů, pro které je zahrnutí hodnoty demokracie v Etickém kodexu zbytečné. Jeden respondent se dokonce zmínil o hodnotě lidských práv jako o nepodstatné pro Etický kodex. Podíváme-li se ale na pro náš výzkum důležitou odpověď většiny, zastoupenou 150 studenty, výsledek je jednoznačný. Jak popisují Robinson a Reeser (2000), všechny tyto hodnoty jsou v Etickém kodexu uvedeny z důvodu, aby pomáhali sociálnímu pracovníkovi postupovat

během praxe správně a v souladu s etikou. Kromě toho přispívá u pracovníka Etický kodex s těmito hodnotami k upevnění a poznání i jeho vlastní hodnotové orientace. Dotazovaní studenti si byli patrně vědomi této funkce a přínosu Etického kodexu, obohaceného komplexní trojicí hodnot a proto uvedli, že žádná z těchto hodnot, není v Etickém kodexu uvedena zbytečně.

Přesto že nemusí být na první pohled patrná propojenost všech odpovědní respondentů na otázku č. 13, při analýze dat do hloubky, pozorujeme u jednotlivých odpovědí značnou souvislost a shodu. 119 studentů sociální pedagogiky se domnívá, že v Etickém kodexu není třeba ukotvovat žádnou další hodnotu. Demokracii, sociální spravedlnost a lidská práva vnímají jako dostačující pro kvalitní výkon sociální práce. 35 studentů sice odpovědělo, že neví, jestli v Etickém kodexu nějaká hodnota chybí, ale co je pro náš výzkum dobré neopomenout je reakce zbývajících dvou studentů. Uvedli totiž, že v Etickém kodexu by kromě těchto tří hodnot měla být obsažena hodnota lidské důstojnosti. Nečasová (2004) spojuje tento pojem s výrazem lidská práva, který je právě jednou z hodnot Etického kodexu. Konkrétně vnímá lidskou důstojnost jako definici v jednotném čísle pro ustálené slovní spojení lidských práv.

Po analýze dat týkajících se četnosti praktikování jednotlivých hodnot u studentů sociální pedagogiky vyplynulo, že lidská práva jsou nejčastěji praktikovanou hodnotou v jejich životě. Touto hodnotou se 118 studentů řídí na denní bázi. I zbývajících demokracií a sociální spravedlností se jedinci řídí alespoň jednou za měsíc. Z analýzy těchto dat lze vyvodit, že se studenti Sociální pedagogiky, UTB ve Zlíně řídí hodnotami sociální práce, stanovených Etickým kodexem i v jejich osobním životě, některými dokonce každodenně. Nečasová (in Matoušek a kol., 2003) by takového jedince přirovnala k sociálnímu pracovníkovi, který propojuje hodnoty profese s osobními.

Při dotazování studentů v otázce č.15 na souvislost hodnot Etického kodexu s efektivitou výkonu sociální práce bylo zjištěno, že 99 respondentů považuje soulad výkonu sociálního pracovníka s těmito hodnotami za důležitý a 56 za poměrně důležitý. 4 respondenti prohlásili tyto hodnoty pro efektivitu sociální práce i za téměř nedůležité. Tento výsledek byl do značné míry překvapivý, protože Etický kodex sociálních pracovníků silně doporučuje jednat a postupovat ve vztahu s těmito hodnotami. Možnou příčinou těchto 4 zvolených odpovědí může být apelování Etickým kodexem v jeho samotném závěru na sociální pracovníky, aby se kromě hodnot zaměřili především na vlastní intuici, zkušenost a pocit.

Jednotlivé kroky, aby individuálně přizpůsobili každému klientovi a postupovali na základě vyvíjejícímu se řešenému problému (Společnost sociálních pracovníků, 2022).

Školení v oblasti hodnot

Výzkum dotazníkového šetření dále ukázal, že 112 studentů sociální pedagogiky je názoru, že by měli být sociální pracovníci školeni o hodnotách, zásadách a principech stanovených Etický kodexem. Pouhých 18 dotazovaných z našeho výzkumného souboru jsou opačného názoru. Tematicke školení v sociální práci se věnuje i Kraus (2008), který se domnívá, že pro rozvoj sociální pedagogiky v ČR má doškolování v různých oblastech teorie i praxe sociální pedagogiky u jedinců vykonávající profesi sociálního pracovníka důležitou roli. Dále i samotný Etický kodex motivuje sociální pracovníky k celoživotnímu vzdělávání a trvalému rozvoji znalostí v jejich oblasti působení (Společnost sociálních pracovníků, 2022).

Etický kodex na praxích

Neočekávaným zjištěním výzkumu bylo zastoupení velkého počtu studentů, kteří během výkonu studentské praxe nebyli obeznámeni s Etickým kodexem, jeho principy a hodnotami sociální práce. Na základě těchto odpovědí je dobré zamyslet nad tím, jestli studenti pro dobrou zkušenost z praxe potřebují znát obsah Etického kodexu. Podíváme-li se, co o tomto říká samotný Etický kodex, zjistíme, že znalost jeho zásad je nezbytná pro efektivní výkon u sociálního pracovníka. O studentech se Etický kodex nezmiňuje. Apeluje pouze na sociální pracovníky, aby zajistili studentům sociální práce a sociální pedagogiky kvalitní praktické cvičení, během kterého získají potřebné zkušenosti, aktuální znalosti a nahlédnou do reality průběhu sociální práce v praxi (Společnost sociálních pracovníků ČR, 2022). Můžeme se však domnívat, že nahlížení studentů do Etického kodexu a seznámení se s jeho obsahem během praxí by přispělo k většímu povědomí o jeho existenci, pochopení jeho funkce a uvědomění si jeho důležitosti pro efektivitu sociální práce. Aplikování sociálních principů, a hodnot již během praxe navíc může vést k jejich upevnění a zvnitřnění. Přeci jen se při výkonu praxe jedná u mnoha z těchto studentů o přípravu na výkon jejich budoucí profese, která by měla být co nejkvalitnější.

Vzdělávání o Etickém kodexu

Analýza dat otázky č. 18 se váže na výsledek předchozí položky, ve kterém bylo zjištěno, že sociální zařízení zpravidla nepropojují výkon praxe s průběžným přihlížením studentů k obsahu Etického kodexu. Tento výzkum však přinesl výsledek, že studenti sociální pedagogiky by stáli o větší míru vzdělávání v oblasti tohoto dokumentu. Na tento výsledek

bychom se mohli zaměřit v dalším výzkumném šetření, ve kterém bychom se respondentů ptali, v čem konkrétně spatřují smysl vzdělávat se do větší míry o Etickém kodexu. Dále bychom zjišťovali, jakou formou by podle nich mělo být vzdělání pojato, za použití, jakých metod a jestli např. upřednostňují praktický výcvik před teoretickým vzděláváním. Společnost sociálních pracovníků (2022) ve svém v Etickém kodexu nazvala vzdělávání založené na propojování praxe s teorií za proces, při kterém dochází k získávání znalostí a zkvalitňování dovedností v oblasti sociální práce. Jeho hlavním přínosem je rozvoji sociálních kompetencí u jedince.

7.1 Doporučení pro praxi

Očekávaným výsledkem bylo u studentů Sociální pedagogiky nedostatečné vnímání důležitosti Etického kodexu a vnímání potřeby jednání, které je v souladu s jeho obsahem pro efektivitu výkonu sociálního pracovníka. Analýzou dat jsme však zjistili, že studenti považují etiku sociální práce a její hodnoty za nezbytnou pro výkon sociální práce v praxi.

Doporučení k obohacení vzdělávacích programů o tematiku Etického kodexu

Drobný nedostatek při studiu Sociální pedagogiky vidí studenti v nedostačujících vědomostech o Etickém kodexu. Dotazovaní studenti našeho výzkumu sami vyjádřili možné znalostní mezery o tomto dokumentu a projevíli zájem vzdělávat se o něm do větší hloubky. Na základě tohoto zjištění motivujeme zřizovatele vzdělávacích programů, vysoké školy s oborem Sociální pedagogika a samotné pedagogy, aby zvážili aktivnější přístup k předávání znalostí studentům v oblasti zásad, principů etiky sociální práce, dále také historie, obsahu a funkce Etického kodexu, který vydala Společnost sociálních pracovníků ČR. Apelujeme taky na samotné studenty Sociální pedagogiky, aby si byli vědomi toho, že největší podíl na jejich rozvoji znalostí mají oni sami. Důležitou roli hraje aktivní se podílení na formálním vzdělávání ve školách, ale také způsob trávení volného času. To, jak žijeme totiž ovlivňuje to, co se během života naučíme.

Doporučení pro zařízení sociálních služeb

Obsah Etického kodexu a jeho užívání v praxi si mohou studenti osvojit a vyzkoušet také mimo školu – v zařízeních sociálních služeb – při výkonu své studentské praxe. Naši respondenti však uvedli, že během svých praxí ve většině zařízeních nebyli obeznámeni s Etickým kodexem. Jelikož projevíli zájem o další vzdělání o tomto dokumentu, doporučujeme také zařízením, která přijímají studenty Sociální pedagogiky k výkonu praxe,

aby jim umožnila do Etického kodexu nahlédnout a ukázala jim, jak funguje jeho aplikování v praxi. Víme totiž, že v sociální pedagogice je pro rozvoj osobnosti studenta stejně jako teorie důležitá též praxe.

Přínosem pro náš výzkum bylo vyjádření studentů Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně ke smyslu školení sociálních pracovníků v oblasti Etického kodex. Uvedli, že by měli být sociální pracovníci školeni o etických zásadách, principech a hodnotách, které definuje Etický kodex. Tímto povzbuzujeme sociální zařízení, aby vyškolovalo své zaměstnance v této problematice. Sociální pracovník se totiž potýká s aktuálními etickými problémy ve společnosti. Pro jeho profesi je nezbytné celoživotně se dovzdělávat a připomínat si hodnoty Etického kodexu, ze kterých vychází kvalitní vykonávání sociální práce.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsme se zabývali Etickým kodexem, který vydala Společnost sociálních pracovníků ČR za účelem pomoci pracovníkům dosáhnout sociální práce, která je v souladu s etikou. Tento soulad přispívá ke snadnějšímu naplňování cílů sociální práce, stanovovaných sociálními pracovníky společně s klienty. Etický kodex je postaven na zásadě úcty k lidským právům, demokracii a sociální spravedlnosti. Každý sociální pracovník by měl jednat ve své profesi v souladu s těmito třemi hodnotami, které by se měly profilovat i do jeho osobního života. Kladli jsme si také otázku, zdali je stejně tak pro studenty Sociální pedagogiky, kteří prochází přípravou na výkon profese sociálního pracovníka, důležité znát hodnoty Etického kodexu, rozumět jejich významu a být si vědom nepostradatelné funkce, kterou plní Etický kodex v sociální práci.

Teoretická část obsahovala objasnění termínu hodnota, kterým rozumíme cokoli, čemu přisuzujeme hodnotu a co ovlivňuje naše každodenní myšlení, rozhodování a jednání. Zaměřili jsme se na typologii hodnot dle německého filosofa Eduarda Sprangera. Druhá kapitola je potom věnována oboru Sociální pedagogiky v ČR, jeho historii a rozvoji. Zabývali jsme se především možnostmi přípravy sociálního pedagoga a jeho uplatnění. Popsali jsme si možné formy přistupování k praxi u sociálních pracovníků a zaměřili jsme se na ten správný, který je v souladu s Etickým kodexem a jeho principy. Navázali jsme tak řešením otázky profesní etiky a hodnot v sociální práci. Došli jsme k závěru, že hodnotami sociální práce jsou takové, které přináší odpovědi na některá etická dilemata existující v dnešní společnosti. Problematiku etických dilemat popisujeme na základě Etického kodexu ve 3. kapitole teoretické části. Uvedli jsme nejčastější etická dilemata a způsoby, jak může v takových případech sociální pracovník postupovat a zároveň dbát doporučení Etického kodexu.

V praktické části jsme zjišťovali vztah studentů Sociální pedagogiky k Etickému kodexu. Odhalovali jsme, jak vnímají jednotlivé hodnoty a jestli chápou soulad sociální práce s etickými zásadami jako základní aspekt pro správný výkon této profese. Byla snaha formulovat dotazníkové otázky tak, aby si studenti oboru Sociální pedagogiky uvědomili, že se Etický kodex a jeho doporučení týkají také jich.

Pozitivním zjištěním bylo, že studenti všech ročníků Sociální pedagogiky mají povědomí o Etickém kodexu, jeho hodnotách, a dokonce si jsou vědomi i jeho důležité role při vykonávání sociální práce. Zásadní bylo zjištění, že studenti projeví zájem dozvědět se o

Etickém kodexu více. Mohli jsme tak apelovat na vysoké školy tohoto oboru a na vyučující pedagogy, aby zvážili možnosti předávání znalostí studentům o problematice Etického kodexu v sociální práci, zejména potom, aby se zaměřili na aplikování hodnot tohoto dokumentu v praxi. Tímto jsme povzbudili i zařízení sociálních služeb, která přijímají praktikanty, aby umožnila studentům propojit teorii Etického kodexu s praxí a získat tak nové zkušenosti.

Čas ukáže, zdali tato doporučení byla přínosná pro studenty vysokých škol studujících Sociální pedagogiku, pro sociální pracovníky v jejich zařízeních a obecně pro rozvoj oboru sociální pedagogiky v ČR. Tato práce motivuje také všechny lidi, aby se zamysleli nad tím, v čem spatřují hodnotu, co je pro ně důležité a jakými pravidly se v životě řídí. Doufáme, že jsme přispěli k uvědomění si osobních hodnot u každého člověka a k upevnění těch, které mají dobrý vliv na jedince, jeho okolí a na celou společnost. V tomto bychom spatřovali největší přínos naší práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BALVÍN, Jaroslav, 2008. *Filozofie výchovy a metody výuky romského žáka*. Praha: RADIX. ISBN 978-80-86031-83-5.
2. BANKS, Sarah, 1995. *Ethics and Values in Social Work: Practical Social Work Series*. London: Red Globe Press. ISBN 0333609190.
3. BLÁHA, Inocenc Arnošt, 1991. *Ethika jako věda: Úvod do theorie mravnosti*. Brno: Atlantis. ISBN 80-7108-023-3.
4. BIESTEK, Felix, 1957. *The casework relationship*. Chicago: Loyla University Press. ISBN 0829402241.
5. BÖHNISCH, Lothar, 1992. *Sozialpädagogik des Kindes und Jugendalters: ine Einführung*. Weinheim: Juventa. ISBN 0044-3247; 00443247.
6. CLARK, Chris, 2000. *Social Work Ethics: Politics, Principles and Practice*. UK: Macmillan Education. ISBN 9780333719343.
7. FISCHER, Ondřej a René MILFAIT a kol., 2010. *Etika pro sociální práci*. 2. vydání. Praha: Jabok. ISBN 978-80-904137-3-3.
8. GIESECKE, Hermann, 1990. *Einführung in die Pädagogik*. Weinheim: Juventa-Verlag. ISBN 3779905957.
9. HAVIGHURST, Robert, 1972. *Developmental Tasks and Education*. 3rd edition. New York: D. McKay Company. ISBN 978-0679300540.
10. HRONCOVÁ, Jolana, Anna HUDECOVÁ a Tatiana MATULAYOVÁ, 2000. *Sociálna pedagogika a sociálna práca*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta. ISBN 8080554277.
11. HŘEBÍČEK, Libor, 2000. *Vědní a aplikační tvář sociální pedagogiky*. In: *Sociální pedagogika jako vědecká a společensky užitečná disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií, s. 7-16. ISBN 80-90-2936-0-3.
12. CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. doplněné vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
13. JANEBOVÁ, Radka. *Úvahy nad genderovým tichem, aneb, Je gender relevantní kategorií v sociální práci?: Reflections on the Gender Silence, or, Is Gender a*

- Relevant Category in Social Work?. *Sociální práce = Sociálna práca: odborná revue pro sociální práci*. Brno, 2008(2), 90-105. ISSN 1213-6204.
14. JANOUŠEK, Jaromír a Věra BOKOROVÁ, 1971. *Motivace a civilizační proměny: Sociologická knižnice*. Praha: Svoboda. ISBN 25-097-71.
 15. JARKOVSKÁ, Lucie a Kateřina LIŠKOVÁ, 2008. Genderové aspekty českého školství: Gender Aspects of Czech Education. *Sociologický časopis: Czech Sociological Review*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, (4), 683-701.
 16. KOOPS, Williem a , ed., 1996. Historical Developmental Psychology of Adolescence. In: DENEVE, L. Verhofstadt a I. KIENHORST. *Conflict and Development in Adolescence*. Leiden: DSWO Press, s. 1-13. ISBN neuvedeno.
 17. KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
 18. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘIVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1284-0.
 19. MACEK, Petr, 2003. *Adolescence*. 2. upravené vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7.
 20. MATOUŠEK, Oldřich, 2013. *Metody a řízení sociální práce*. 3. doplněné vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0213-4.
 21. MOLLENHAUER, Klaus, 1993. *Einführung in die Sozialpädagogik*. Weinheim: Beltz Verlag. ISBN 3-407-22085-5.
 22. NEČASOVÁ, Mirka, 2004. Komentář k mezinárodnímu etickému kodexu. *Sociální práce / Sociálna práca: Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci*. Brno: Gorkého, 2004(4), 36-38. ISSN 1213-624.
 23. NEČASOVÁ, Mirka, 2004. Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy. *Sociální práce / Sociálna práca: Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci*. Brno: Gorkého, 2004
 24. NEČASOVÁ, Mirka, ed., 2003. Profesionální etika. In: MATOUŠEK, Oldřich, ed. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, s. 21-49. ISBN 80-7178-548-2.
 25. ONDREJKOVIČ, Peter, 2004. *Socializácia v sociológii výchovy*. Bratislava: Veda. ISBN 802240781X.

26. PRUDKÝ, Libor a kol., 2009. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1751-2.
27. REAMER, Frederic, 1995. *Social Work Values and Ethics*. Columbia: University Press. ISBN 0231099908.
28. ROBINSON, Wade L. a Linda Cherrey REESER, 2000. *Ethical Decision Making in Social Work*. USA: Allyn and Bacon. ISBN 9780205307791.
29. ROUSSEAU, Jean Jacques, 1907. *Emil, čili, O výchování*. Olomouc: Fr. Bayer a Boh. Smutný. ISBN neuvedeno.
30. SAK, Petr, 2000. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.
31. SARTRE, Jean Paul, 2004. *Existencialismus je humanismus*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-661-1.
32. SHARDLOW, Steven, a , ed., 1998. Values, ethics and social work. In: ADAMS, Robert, Lena DOMINELLI a Malcom PAYNE. *Social work*. London: Palgrave, s. 22-33. ISBN 978-0-333-68818-2.
33. SCHELER, Max, 2015. *Vom Ewigen im Menschen: Erster Band*. Nachdruck des Originals aus dem Jahre 1921. Amselweg: Vero Verlag. ISBN 978-3737217996.
34. SKARUBSKÁ, Helena, 2016. Selected Methods of Intervention Suitable for Work Social Educator with Children at Risk of Social Exclusion. *Sociální pedagogika / Social education*. 4(1), 87-103. Dostupné z: doi:https://soced.cz/wp-content/uploads/2016/04/Article-SocEd_Selected-Methods-of-Intervention-Suitable.pdf
35. SKOBLÍK, Jiří, 1997. *Přehled křesťanské etiky*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-357-1.
36. SMĚKAL, Vladimír, 1997. Kulturně etické a psychologické souvislosti výchovy ke zdravému způsobu života. *Problematika výchovy dětí a mládeže ke zdravému způsobu života v evropských zemích.: Sb. z konference evropských zemí*. MU: Brno, 1997, 33-36.
37. SMĚKAL, Vladimír, 2002. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-85947-80-3.

38. SPRANGER, Eduard a Paul John William PIGORS, 1928. *Types of man: Psychology and Ethics of Personality*. Halle: Max Niemeyer. ISBN 9780598835390.
39. STERN, William, 1923. *Person und Sache: Bd. Die menschliche Persönlichkeit*. 2nd. edition. Madison: Barth. ISBN neuvedeno.
40. VELINSKÝ, Stanislav, 1927. *Individuální základy sociální pedagogiky: Pokus o vymezení oboru a úkolu sociální pedagogiky*. Brno: Společnost Nových škol. ISBN 80-7315-004-2.
41. WURST, Jan, 2013. *Morální krize české společnosti*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Milan Valach.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. Co je SocPed: O sociální pedagogice, 2023. *Katedra sociální pedagogiky* [online]. Masarykova univerzita [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://ksop.ped.muni.cz/co-je-socped/o-socialni-pedagogice>
2. Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků ČR, 2023. In: *Společnost sociálních pracovníků ČR* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.socialnipracovnici.cz/file-share>
3. *Mezinárodní federace sociálních pracovníků IFSW* [online], 2023. Švýcarsko [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.ifsw.org>
4. Sociální začleňování. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>
5. Student: Status studenta: Kdy ho máte a jaké z něj plynou výhody?, 2005–2023. *Zprávy z MUNI* [online]. Masarykova univerzita [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/student/10302-status-studenta-kdy-ho-mate-a-jake-z-nej-plynou-vyhody>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č.	číslo
ČR	Česká republika
ISFW	International Federation of Social Workers
kol.	kolektiv
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MUNI	Masarykova univerzita v Brně
např.	například
s.	strana
tzv.	takzvaný/takzvaně
UTB	Univerzita Tomáše Bati

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Tabulka kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát	63
Obrázek 2: Dotazník	64
Obrázek 3: Dotazník	65
Obrázek 4: Dotazník	66
Obrázek 5: Dotazník	67

SEZNAM GRAFŮ

Graf 3: Pořadí hodnot Etického kodexu dle důležitosti	41
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Sociodemografické údaje o vzorku respondentů.....	36
Tabulka 2: Vztah studentů Sociální pedagogiky k Etickému kodexu a jeho hodnotám.....	38
Tabulka 3: Doplnkové otázky dotazníku	40
Tabulka 4: Kontingenční tabulka I.	42
Tabulka 5: Kontingenční tabulka II.	42
Tabulka 6: Pořadová škála důležitosti	42
Tabulka 7: Kontingenční tabulka s odlehlou hodnotou III.	43
Tabulka 8: Kontingenční tabulka III.....	43

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Tabulka kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát

Příloha P II: Dotazník

PŘÍLOHA P I: TABULKA KRITICKÝCH HODNOT TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT

II KRITICKÉ HODNOTY TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT

Stupně volnosti	Hladina významnosti	
	0,050	0,010
1	3,841	6,635
2	5,991	9,210
3	7,815	11,341
4	9,488	13,277
5	11,070	15,086
6	12,592	16,812
7	14,067	18,475
8	15,507	20,090
9	16,919	21,666
10	18,307	23,209
11	19,675	24,725
12	21,026	26,217
13	22,362	27,688
14	23,685	29,141
15	24,996	30,578
16	26,296	32,000
17	27,587	33,409
18	28,868	34,805
19	30,144	36,191
20	31,410	37,576
21	32,671	38,932
22	33,924	40,289
23	35,172	41,638
24	36,415	42,980
25	37,652	44,314
26	38,885	45,642
27	40,113	46,963
28	41,337	48,278
29	42,557	49,588
30	43,773	50,892

Obrázek 1: Tabulka kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

Vztah studentů oboru sociální pedagogika k Etickému kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR

Dobrý den,

jsem studentka Sociální pedagogiky UTB ve Zlíně a obracím se na vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku pro účely mé bakalářské práce na téma Vztah studentů sociální pedagogika k Etickému kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR. Vyplnění dotazníku trvá pár minut a je anonymní. Prosím o pravdivé uvedení odpovědi.

Děkuji mnohokrát za vyplnění.

Jana Šrámková

1 Pohlaví

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

Žena Muž

2 Věk

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

Méně než 20 let 20-22 let 23-25 let Více jak 25 let

3 Sociální pedagogiku studuji

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

1. rokem 2. rokem 3. rokem 4. rokem 5. rokem

4 Jsi věřící?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

Ano, jsem křesťan. Ano, ale jiného náboženství. Nevěřím.

Obrázek 2: Dotazník

5 Co pro tebe znamená sociální práce?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Zaměstnání Dobrovolná činnost Koneček Poslání

6 Myslíš, že by měl sociální pracovník vykonávat sociální práci v souladu s právními předpisy?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne Nevím

7 Slyšel/a jsi někdy o Etickém kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne Nevím

8 Je podle tebe respektování etiky sociální práce základním aspektem pro výkon sociální práce?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne Nevím

9 Myslíš si, že by měli studenti sociální pedagogiky znát hodnoty Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne Nevím

10 Myslíš si, že by měli sociální pracovníci znát hodnoty Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne Nevím

Obrázek 3: Dotazník

11 Seřad' prosím hodnoty, podle důležitosti

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1.-nejdůležitější, poslední -nejméně důležitá)

Demokracie	<input type="text"/>
Lidská práva	<input type="text"/>
Sociální spravedlnost	<input type="text"/>

12 Je podle tebe nějaká z těchto hodnot v etickém kodexu uvedena zbytečně?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano, hodnota sociální spravedlnosti Ano, hodnota Lidských práv Ano, hodnota demokracie Ne, žádná

13 Existuje podle tebe nějaká hodnota, která v etickém kodexu chybí a měla by v něm být legislativně zařazena?

Nápověda k otázce: (Pokud ano, uveď příklad.)

- Ne Nevím
 Ano (jaká)

14 Označ u každé z hodnot, jak často ji ve svém životě praktikuješ.

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď v každém řádku

	Alespoň jednou za den	Alespoň jednou za měsíc	Nikdy
Demokracie	☐	☐	☐
Lidská práva	☐	☐	☐
Sociální spravedlnost	☐	☐	☐

15 Myslíš si, že pro efektivní sociální práci je nezbytné držet se hodnot Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR?

Nápověda k otázce: Hodnotami jsou: Demokracie, sociální spravedlnost, lidská práva

- Ano, je to velmi důležité. Ano, je to poměrně důležité. Ne, je to téměř nedůležité. Ne, je to nedůležité.

Obrázek 4: Dotazník

16 Myslíš si, že by měli být sociální pracovníci školeni v oblasti hodnot, principů a etických norem, na kterých je postaven Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků ČR?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Ano Ne Nevím

17 Byl/a jsi někdy během praxe v konkrétním zařízení sociálních služeb seznámen/a s obsahem Etického kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Ano Ne Nevím

18 Myslíš si, že by se měli studenti sociální pedagogiky do větší míry učit o Etickém kodexu Společnosti sociálních pracovníků ČR a být lépe seznámeni s jeho obsahem?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

Ano Ne Nevím

Děkuji Vám, za Vaše odpovědi, díky kterým bylo umožněno provést tento výzkum.

V případě Vašeho zájmu o výsledky se ozvěte. Ráda Vám je pošlu.

Jana Šrámková

Obrázek 5: Dotazník